

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
SOS! Ölkədə şiş
xəstəlikləri artır -
onkoloqdan
təvsiyə
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 19 avqust 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 145 (8755) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Kiyevlə artan diplomatik
təmaslar - Bakının məqsədi...

Ukrayna ilə
əlaqələr
Azərbaycan üçün
hansı risklər
yaradır?
yazısı səh.8-də

“Zəngəzur əldən getdi” deyən İran
görün nələr etdi...

yazısı səh.7-də

Vaşinqton sənədinin Milli
Məclisdə ratifikasiyası
təklifi

yazısı səh.9-də

Azərbaycandan absurd tələb: tarix
dərsliliyini dəyişməliyik?

yazısı səh.13-də

Alyaskada “Tramp
yolu” söhbəti - Kreml
valı dəyişir?

yazısı səh.10-də

Şəhidlərə hörmətsizlik edən
turistlərlə bağlı qərar

yazısı səh.2-də

Yeni səfirin Bakıya gəlişi
tezləşir - gözlənti

yazısı səh.5-də

“Donbasdan çıxmıyacağıq!”
deyib ABŞ-yə getdi -
Ukrayna üçün tarixi gün

yazısı səh.11-də

Məktəbli gəlinlər - qanun
sərtləşir, gerçək isə...

yazısı səh.15-də

Bulvar İdarəsində 12 milyonluq
yeyinti - detallar

yazısı səh.3-də

Azərbaycanda yığılan
maşınların bazarı “ölüb” -

yazısı səh.15-də

AZƏRBAYCANI XƏZƏRDƏN GÖZLƏYƏN TƏHLÜKƏ - BAKIDAN HAZIRLIQ

Moskvadan ölkəmizə təhdidlərin artdığı vaxtda
sularda təhlükəsizlik tədbirləri gücləndirildi; Kreml
hədə ritorikasına son qoymasa... - xəbərdarlıq

yazısı səh.4-də

Rektorlar təhsil haqlarını qaldırır, gənclər xaricə axışır - tanınmışlardan etiraz

Ali məktəblərdə illik ödənişlərin məbləğinin
artırılması narazılıq doğurdu; deputat və ekspertlər
dövlətin müdaxiləsinə çağırdı

yazısı səh.12-də

Asim Mollazadə

Deputat:
“Rusiya tək
Azərbaycan
üçün təhlükə
deyil”

yazısı səh.9-də

Lukaşenkonun
Tramp üçün
önəmi - bir
zəngin sirri

yazısı səh.5-də

Rasim Musabəyov:
“Artıq
Azərbaycan
Ukraynaya silah
satmalıdır”

yazısı səh.6-də

İsrailin yeni səfiri Prezidentin qəbulunda

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 18-də İsrailin Azərbaycanda yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Ronen Krauszun etimadnaməsini qəbul edib. Musavat.com xəbər verir ki, səfir etimadnaməsini dövlət başçısına təqdim edib.

Sonra Prezident İlham Əliyev səfirə söhbət edib. Dövlət başçısı ölkələrimiz arasında əlaqələrin müxtəlif sahələrdə ilə genişləndiyini qeyd edərək, əməkdaşlığımızın səviyyəindən məmnunluğunu bildirib və dostluq münasibətlərimizin bir çox istiqamətlər üzrə gələcəkdə daha da dərinləşəcəyinə əminliyini vurğulayıb. Prezident İlham Əliyev hazırda Azərbaycan-İsrail əməkdaşlığının inkişafı üçün geniş imkanların olduğunu deyib.

Dövlət başçısı səfirin ölkəmizə tarixi dövrdə - ABŞ-nin dəstəyi ilə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh gündəliyi üzrə nailiyyətlərin əldə edildiyi bir zamanda gəldiyini bildirərək, bunun regionda sülhün və təhlükəsizliyin təmin edilməsi, həmçinin qarşılıqlı əlaqələr baxımından Azərbaycan və bütövlükdə Cənubi Qafqaz regionu üçün yeni imkanlar açdığını vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyev İsrail şirkətlərinin həmişə olduğu kimi, gələcəkdə də ölkəmizdə fəal işləyəcəklərinə ümidvarlığını ifadə edib. Dövlətimizin başçısı səfirə fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim etməkdən şərəf hissi duyduğunu deyən səfir yenidən Bakıya gəlməkdən xoşbəxt olduğunu vurğulayıb. O, 2010-2015-ci illərdə ölkəmizdə diplomatik fəaliyyət göstərdiyini məmnunluqla xatırlayıb.

İsrail-Azərbaycan münasibətlərinin həqiqətən də strateji xarakter daşdığını deyən Ronen Krausz qeyd edib ki, ölkələrimizin liderləri və xalqları arasında əsl dostluq münasibətləri mövcuddur.

Səfir ölkəmizdə yəhudi icmasına göstərilən qayğı və diqqətə görə təşəkkürünü bildirib, özünün dəfələrlə Qubadakı Qırmızı Qəsəbəyə səfər etdiyini, orada yəhudi icması üçün yaradılmış şəraitlə tanış olduğunu vurğulayıb.

“Rahət market” müştərini aldadıb

“İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında” Qanuna əsasən, “ANC Group” MMC barəsində malın hesabına dair istehlakçıların az miqdarda aldadılması ilə bağlı inzibati xəta protokolu tərtib edilib.

Bu barədə “APA-Economics”ə Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyindən bildirilib.

Məlumatla görə, şirkətin tərkibində fəaliyyət göstərən “Rahət” supermarketlər şəbəkəsində qida məhsulunun müştəriyə üzərində göstərilmiş qiymətdən baha satıldığı müəyyən edilib.

Salyanda ağır qəza: ölən var

Salyanda yol-nəqliyyat hadisəsi olub.

Axar.az xəbər verir ki, avtoqəza rayonun Yenikənd kəndi ərazisində qeydə alınıb. Belə ki, “Mercedes” və “VAZ-2107” markalı avtomobillər toqquşub.

Nəticədə Salyanın Şəkərli kənd sakini, 1955-ci il təvəllüdlü Qəribxan Yunus oğlu Qəfərov hadisə yerində ölüb.

Digər iki sərnişin - 1962-ci il təvəllüdlü Şahlar Bolşevik oğlu Rzayev və 1982-ci il təvəllüdlü Sevinc Əlhüseyn qızı Qasimova isə müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıblar. Onlar Salyan Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıblar. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Bu gün Bakıda 35 dərəcə isti olacaq

Avqustun 19-na gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Cənub-şərq küləyi axşam mülayim şimal-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq. Havanın temperaturu gecə 21-25, gündüz 30-35 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi normadan aşağı 755 mm civə sütunu, nisbi rütubət gecə 70-80%, gündüz 45-55% təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə duman olacaq. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 20-25, gündüz 31-36, dağlarda gecə 10-15, gündüz 20-25 dərəcə isti olacaq.

Şəhidlərə hörmətsizlik edən turistlərlə bağlı qərar verildi

Avqustun 17-də 3 nəfər əcnəbi şəxsin Şəhidlər Xiyabanında naliyyət hərəkətləri etməklə çəkdiyi videoları sosial şəbəkələrdə paylaşmaları barədə araşdırmalar aparılıb.

DİN Mətbuat Xidmətindən bildirilib ki, araşdırmalar zamanı həmin şəxslərin avqustun 13-də Bakı şəhərinə turist kimi 5 günlük gəldikləri, çək-

rində təhqiredici hərəkət) maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb. Polis əməkdaşları tərəfindən görülmüş tədbirlərlə hər 3 şəxs saxlanılaraq istintaqa cəlb ediliblər.

Başlanan cinayət işi üzrə istintaq hərəkətləri davam etdirilir.

Yasamalda narkokuryerlər saxlanıldı

Yasamal rayonunda bir neçə gün əvvəl polis əməkdaşları tərəfindən narkotiklərin satışı və qanunsuz dövriyyəsinə qarşı keçirilən əməliyyat zamanı saxlanılan 31 yaşlı Yusif Əliyev və qardaşı 33 yaşlı İlkin Əlbir olan digər şəxslər də tutulub.

APA xəbər verir ki, bu barədə DİN-in Mətbuat Xidmətindən məlumat verilib.

Məlumatla görə, Yasamal RPİ 29-cu Polis Şöbəsi əməkdaşlarının həyata keçirdikləri tədbir zamanı əvvəllər məhkum olunmuş 64 yaşlı İlham Quliyev və 33 yaşlı İlkin Bağiyev saxlanılıblar. Onların avtomobilinə baxış zamanı 18 büküm ümumi çəkisi 11 kiloqram 465 qram olan marixuana aşkarlanıb.

Şöbə əməkdaşları tərəfindən keçirilən növbəti əməliyyat zamanı narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsində şübhəli bilinən daha bir narkokuryer - əvvəllər məhkum olunmuş 36 yaşlı Rizvan Abiyev də saxlanılıb. Ondən isə 5 kiloqram 376 qram marixuana, *3 kiloqram 200 qram tirək və narkotiklərin onlayn satışında istifadə etdiyi bank kartları aşkarlanıb.

Saxlanılan şəxslərin hər birinin şəxsiyyəti istintaqla araşdırılan İran vətəndaşları ilə cinayət əlaqəsinə girdikləri və ölkə ərazisində narkokuryerliyə cəlb edildikləri məlum olub.

Faktlarla bağlı cinayət işləri başlanılıb, əməliyyat tədbirləri davam etdirilir. Qeyd edək ki, sonuncu əməliyyatlar zamanı ümumilikdə 27 kiloqrama yaxın narkotik vasitə qanunsuz dövriyyədən çıxarılıb.

Bakıda dindar qadınlar həbs edildi

Bir qrup şəxs Xəzər rayonu ərazisində kütləvi dini ayin və mərasim adı altında aksiya keçirməyə cəhd göstəriliblər.

DİN-in Mətbuat Xidmətindən Bakupost.az-a verilən məlumata görə, tədbir zamanı qeyd edilən hüquqazidd əməlləri törətməkdə təqsirli bilinən 1987-ci il təvəllüdlü Nigar Bağirova, 1984-cü il təvəllüdlü Aytən İbrahimova, 1981-ci il təvəllüdlü Şəhla Fərəcova, 1975-ci il təvəllüdlü Xoşqədem Quliyeva, 1994-cü il təvəllüdlü Şərqiyə Sadıqova və 1973-cü il təvəllüdlü Arzu Hüseynova saxlanılıblar.

Faktla əlaqədar Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlanılıb və adları çəkilən 6 nəfər təqsirləndirilən şəxs qismində istintaqa cəlb olunub.

Məhkəmənin qərarı ilə saxlanılan şəxslər barəsində 3 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

18 yaşadək ana olanların sayı azalıb

Ötən il 18 yaşadək analar tərəfindən doğulan uşaqların sayı məlum olub. APA xəbər verir ki, bu, Dövlət Statistika Komitəsinin nəşr etdiyi “Azərbaycanda uşaqlar” məcmuəsində qeyd olunub.

Qeyd olunub ki, 2024-cü ildə 1279 uşaq yetkinlik yaşına çatmayan ana tərəfindən dünyaya gətirilib. Bu say 2023-cü ildə 1742, 2022-ci ildə isə 2011 nəfər təşkil edib.

75 yaşlı qadını maşın vurub öldürdü

Tovuzda piyadanın ölümlü nəticələn ağır yol qəzası baş verib.

Modern.az-ın məlumatına görə, hadisə rayonun Aşağı Quşçu kəndində qeydə alınıb. Belə ki, hərəkətdə olan “VAZ 2107” markalı minik avtomobili yolu keçmək istəyə 1950-ci il təvəllüdlü S.Mejdinovanı vurub. Piyada hadisə yerinə ölüb. Hadisə yerinə polis əməkdaşları cəlb edilib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Qarabağda daha 183 mina, 673 PHS aşkarlanıb

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə minatəmizləmə fəaliyyətinə cəlb olunmuş qurumlar tərəfindən icra olunan əməliyyatlar barədə həftəlik (11.08.2025 - 17.08.2025) məlumat açıqlanıb.

Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyindən (ANAMA) APA-ya verilən məlumata görə, Tərtər, Ağdam, Ağdərə, Laçın, Füzuli, Şuşa, Xocalı, Xankəndi, Kəlbəcər, Xocavənd, Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilanda, o cümlədən Qazax rayonunun işğaldan azad edilmiş Bağanis Aynım, Aşağı Əskipara, Xeyrimli, Qızılhacılı kəndlərində 153 piyada əleyhinə mina, 30 tank əleyhinə mina, 673 Partlamamış Hərbi Sursat (PHS) aşkarlanıb. Bildirilib ki, 1.362,7 hektar ərazi mina və PHS-lərdən təmizlənib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın sədrliyi ilə “Dənizkənarı Bulvarı İdarəsi” Publiq Hüquqi Şəxsin İdarə Heyətinin sabiq sədri İlqar Mustafayev, onun köməkçisi Rəşad Bədəlov, “GİRASOL” MMC-nin direktoru Fuad Babayev, Əziz Mustafayev, Fuad Babayev və Rəşad Bədəlovun cinayət işi üzrə cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir. Musavat.com xəbər verir ki, prosesdə ittiham aktının bir hissəsi elan olunub. Növbəti prosesdə ittiham aktının digər hissəsi elan ediləcək.

Hesablama Palatası Dənizkənarı Bulvarı İdarəsinin fəaliyyətini yoxlayıb. Ortaya çıxan uyğunsuzluqların araşdırılması üçün materiallar Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinə göndərilib.

İbtidai istintaqla İlqar Mustafayev Bulvarı İdarəsində işlədiyi dövrdə köməkçisi Rəşad Bədəlov, “GİRASOL” MMC-nin direktoru Fuad Babayev və qeyriləri ilə birgə rəsmi sənədlərə yalan məlumatlar daxil etməklə qurumun ərazisində yerləşən qeyri-yaşayış sahələrinin icarəyə verilməsi, ərazidə kommersiya obyektlərinin fəaliyyətinin təşkil edilməsi, gəmi gəzintiləri və digər bu kimi fəaliyyət sahələrindən əldə edilən 12 milyon manatdan artıq pulları mənimşəmələrinə dələlət edən faktlar üzə çıxıb.

Bulvarı İdarəsində 12 milyonluq yeyinti - detallar

İlqar Mustafayev

Bundan başqa, İlqar Mustafayev 1 milyon 800 min manatdan artıq məbləğdə vergiləri dövlət büdcəsinə ödəməkdən yayınmaqda və cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitinin 10

milyon manatdan artıq hissəsini özü və qohumlarının adına əqdlər bağlamaq yolu ilə müvafiq əmlaklar alaraq leqallaşdırmaqda təqsirli bilinib.

Cinayət işi üzrə müəyyən edilən ziyanın ödənilməsinə tə-

min etmək məqsədilə dəyəri 11 milyon manatdan artıq əmlak üzərinə həbs qoyulub. Məhkəmə prosesi sentyabrın 8-nə təyin olunub.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Məsavat”**

Etihad İsmayilovun qatili azadlığa buraxılıb

Etihad İsmayilov

Azərbaycanın keçmiş baş prokuroru, ədliyyə naziri postlarını tutmuş mərhum İlyas İsmayilovun oğlu Etihad İsmayilovu Türkiyədə qətlə yetirən Gözəl Dəmirov azadlığa çıxıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Gununesi.info xəbər yayıb.

Sayt yazır ki, Gözəl Dəmirov onkoloji xəstəlikdən əziyyət çəkərsə səbəbilə ev dustaqlığına buraxılıb. Lakin Gözəl Dəmirov azadlığa çıxdıqdan sonra ev həbsindən yayınaraq Türkiyəni tərk edib.

Xəbərdə Gözəl Dəmirovun onkoloji xəstə olmasına dair deyilənlərin həqiqətdən uzaq olması da qeyd olunur. İddia edilir ki, Gözəl Dəmirov Belarusda yaşasa da, davamlı olaraq Azərbaycanda olur. Onun hər iki ölkədə biznes fəaliyyətini aktiv şəkildə davam etdirdiyi deyilir.

2018-ci ildə Gözəl Dəmirovla Etihad İsmayilov arasında yaşanan insident, sonuncunun qətlə yetirilməsi Türkiyə və Azərbaycanda böyük rezonansa səbəb olmuşdu.

Sonradan bəlli olmuşdu ki, Gözəl Dəmirovla Etihad İsmayilov uzun illər şərikin olublar. Hadisədən sonra Türkiyə mediasında yer alan məlumatlarda qeyd edilirdi ki, Etihad İsmayilov və Gözəl Dəmirov şərikin inşaat və təşkilatçılıq işi ilə məşğul olublar. Aralarında borc məsələsi olub. Hadisə zamanı tərəflər borc məsələsinə görə mübahisə edib. Mübahisə getdikcə böyüyüb və davaya çevrilib. Bu zaman Gözəl Dəmirov şərikinə 3 dəfə atəş açıb. Gözəl Dəmirov 90-cı illərin əvvəllərində Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyində idarə reisi olub, Bakı Soyuducular Zavodunun keçmiş direktorunun qardaşı, istifadə olan polkovnikdir. O, Azərbaycanın Sabirabad rayonundandır. Hazırda Sabirabadda onun yaxın qohumları qalmayıb. Amma onların ailəsini tanıyanlar da az deyil. Onlardan biri Həsən Həsənov Modern.az-a verdiyi açıqlamada bunları demişdi: “Gözəl Dəmirov Sabirabadda anadan olub. Atası Böyükkişi Dəmirov uzun illər rayonda aptek müdiri kimi çalışıb. Anası isə evdar qadın olub. Özü də çox imkanlı ailə olublar. Hazırda Sabirabadda onun ailə üzvlərindən kimsə qalmayıb. Çünki atası, anası rəhmətə gedib. İki qardaş olublar. Anası atasından əvvəl dünyasını dəyişmişdi. Sonra atası ikinci dəfə ailə həyatı qurmuşdu”.

Dəmirov haqda məlumdur ki, o, Türkiyədə iri biznesə malikdir, eyni zamanda Azərbaycanda da biznes işlərinin olduğu söylenilir.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Məsavat”**

mində cəlb edilərək onlara həmin maddələrlə nəzərdə tutulan ittiham elan edilib.

Cinayət işi üzrə “Respublika Perinatal Mərkəzi”, bundan başqa, Elçin Gülmalı oğlu Nəcəfov, Vaqif İntiqam oğlu Hacıdasi ilə təqsirləndirilən şəxs qis-

dova, Gülbahar Zülfüqarova zərərçəkmiş qismində tanınıblar.

Növbəti məhkəmə prosesi avqustun 25-nə təyin olunub.

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Məsavat”**

Yeddi körpənin kül olduğu mərkəzdə rəhbərliklə qalmaqla

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın sədrliyi ilə “Respublika Perinatal Mərkəzi” PHŞ-də baş vermiş yanğınla bağlı cinayət işi üzrə araşdırmalar davam edir. Musavat.com-un xəbərinə görə, hakim qarşısına mərkəzin direktoru Mehriban Abasquliyeva, anesteziologiya, reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinin müdiri Hamlet Mustafayev, dəstək xidmətləri şöbəsinin müdiri Elnur Əhmədli çıxarılıb. Şahid qismində dindirilən Bağirova Fatimə təqsirləndirilən şəxslərdən Mehriban xanımı tanıyır:

“Təqsirləndirilən şəxslərlə heç bir ədavətim yoxdur. Hadisə baş verən günün səhəri növbəyədik. Gəldim və bütün aparatları suyun içində, yanmış vəziyyətdə gördüm. Sonra mən və mənədən başqa Mətanət və Günel xanımı Yeni Klinikaya ezam etdilər. Hadisəyə birbaşa canlı şahid olmamışam”.

Daha sonra hakim Leyla Əsgərova-Məmmədova şahidə sual ünvanlayıb:

- Sizə elektrik uzadıcılarından istifadə etməyi kim deyib? Fatimə Bağirova işləyərkən uşaq sayı çox olduğuna görə elektrik uzadıcılarından istifadə olunduğunu bildirib. Deyib ki,

bu tapşırığı kimin verdiyi barədə məlumatı yoxdur.

Şahid qismində dindirilən Qurbanova Məxbilə təqsirləndirilən şəxslərin hər birini tanıyır:

- Hadisə günü mən orada deyildim. Gəldikdə gördüm ki, bütün otaq su içindədir. Mən orada baş tibb bacısı kimi fəaliyyət göstərmişəm. 2021-ci ildə struktur dəyişikliyi oldu. Bu barədə bizə iclas zamanı məlumat verildi. Biz Hamlet müəllimin bölməsində ona tabeçilikdə çalışacağıq. İlk olaraq iki otağımız vardı, daha sonra dörd otağa çıxdı. Xəstə artımı çox olduğu üçün otaq sayını artırıb altı etmək fikirləri var idi. Əvvəl iki

otaq olanda rahat işləyə bilirdik, amma dörd otaq olanda küvəzlər bir-birinə çox yaxın idi və uşaqları otağa yerləşdirmək mümkün deyildi. Dəfələrlə Mehriban xanımın yanında iş yükümüzün çox olduğunu bildirmişəm. Mehriban xanım isə deyib ki, işləyə bilməyən ərizəsini yazsın və çıxsın.

Qeyd edək ki, ötən il yanvarın 9-da “Respublika Perinatal Mərkəzi” PHŞ-nin inzibati binasında yanğın baş verib. Baş Prokurorluq Cinayət Məcəlləsinin müxtəlif maddələri ilə cinayət işi başlandı, ibtidai istintaq Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsinə tapşırılıb.

İstintaqla müəyyən olunub ki, mərkəzin anesteziologiya, reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinin yenidənqurulmuşları intensiv terapiya bölməsinin yerləşdiyi dördüncü mərtəbədəki palatasında baş vermiş yanğın nəticəsində 7 yenidənqurulmuş körpə ölüb, 4 nəfər xə-

Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində gərginlik yeni mərhələyə qədəm qoyur. Kremlə bağlı təbliğat rüporları, Dövlət Dumasının deputatları Bakını “xüsusi hərbi əməliyyat” keçirməklə, “Çeçenistanın aqibətini” yaşımaqla təhdid edirlər. İkitərəfli münasibətlərin 30 illik tarixində ilk dəfədir ki, Azərbaycana qarşı bu cür ritorikadan istifadə edilir.

Bu arada, Rusiya ordusu Ukraynaya qarşı növbəti raket və dron hücumları həyata keçirib. Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Hava Qüvvələrinin məlumatına görə, avqustun 17-də gecə saatlarında endirilən zərblər nəticəsində Odessada “Nova Poçta” şirkətinə məxsus terminalardan biri və Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti SOCAR-a məxsus yanacaq doldurma məntəqəsi hədəfə alınıb. Hücumdan sonra şəhərdə güclü partlayış qeydə alınıb. Dağıntıların miqyası və itkilər barədə dəqiq məlumat açıqlanmayıb. Qeyd edək ki, bu, Rusiyanın SOCAR-ın Ukraynada yerləşən obyektlərinə ilk zərbəsi deyil. Bundan öncə də həm Odessadakı digər yanacaq doldurma məntəqələri, həm də Azərbaycanın Ukraynaya qaz nəql edən infrastrukturunu Rusiya raket hücumlarının hədəfinə çevrilmişdi. Beləliklə, Moskvanın ardıcıl olaraq Azərbaycan şirkətinə aid obyektləri vurmaı diqqət çəkir. Musavat.com-a görə, bu zərblər təkcə hərbi əməliyyatların tərkib hissəsi deyil, həm də siyasi mesaj xarakteri daşıyır. Rusiya açıq şəkildə Azərbaycanı Ukraynaya göstərdiyi enerji və humanitar dəstəyə görə hədəfə alır. Bu yanaşma təkcə hərbi sahədə deyil, informasiya müstəvisində də özünü göstərir. Son günlər Rusiya mediasında və siyasi dairələrində Azərbaycanın ünvanına sərt açıqlamalar səsləndirilir.

Xüsusilə Rusiya Milli Antikorupsiya Komitəsinin sədri Kirill Kabanovun son açıqlamaları diqqət çəkib. O, Azərbaycanı Ukraynaya yardımını dayandırmağa çağıraraq, kobud və təhqiramiz ifadələrlə bizi işğalla hədələmişdi. Rusiya məmuru Azərbaycan rəhbərliyini Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskiyə mənəvi dəstək verməkdə ittiham edib və bunun Rusiyaya qarşı açıq mövqe olduğunu vurğulayıb. Kabanov Moskvanın atmalı olduğu “addımlar” barədə də danışib. O, Azərbaycan diasporunun Rusiyada iqtisadi təsirini azaltmağı, Qafqazda mövqeləri gücləndirməyi və Azərbaycanın “Dağıstana təzyiq ehtimalına hazırlaşmağı” təklif edib.

Daha sonra isə o, Rusiya adından Azərbaycanı işğal etmək zərurətini söyləyib. Dumanın digər üzvü Qurulev də “dağları aşaraq” Azərbaycanı işğal edə biləcəkləri iddiasını irəli sürmüşdü. Gedışat göstərir ki, Rusiya rəhbərliyi təhdid siyasətini dayandırmaq niyyətində

deyil, əksinə, ona yeni çalarlar əlavə edir. Belə bir situasiyada Xəzərdə cari ilin hazırılıq planına əsasən, Azərbaycanın Hərbi Dəniz Qüvvələrinin (HDQ) “Dəniz enerji infrastrukturunun mühafizəsi və müdafiəsi” mövzusunda döyüş atışlı taktiki təlim keçirməsi diqqət çəkib.

Məlumatla görə, plana əsasən, təlimə cəlb olunan qüvvə və vasitələr Xəzər dənizinin Azərbaycana məxsus sektorunda enerji infrastrukturalarının mühafizəsi və müdafiəsi icra ediblər. Həmçinin gündüz və gecə şəraitində, sahilə və adalarda şərti düşmənin müvəqqəti baza məntəqələrinin aşkar edilməsi və xüsusi əməliyyatlarla terror qruplaşmalarının məhv edilməsi üzrə taktiki elementlər uğurla yerinə yetirilib.

Döyüş atışlı taktiki təlimdə əsas diqqət mürəkkəb şəraitdə gəmilərin idarə olunmasına, dəniz qüvvə və vasitələri arasında qarşılıqlı əlaqənin təşkilinə, uzlaşmanın və birgə fəaliyyətlərin təkmilləşdirilməsinə yönəldilib. Təlimin gedışatını izləyən müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənov şəxsi heyətin peşəkarlığını, qarşıya qoyulmuş tapşırıqların icrasını müsbət qiymətləndirib və aidiyyəti üzrə müvafiq tapşırıqlar verib.

Qeyd olunduğu kimi, Xəzərdə Azərbaycan tərəfindən keçirilən hərbi təlimlər əsasən əvvəlcədən hazırlanmış illik və ya çoxillik plan üzrə aparılır. Bu təlimlər həm Dəniz Qüvvələrinin taktiki hazırılığını, həm də su üzərində əməliyyatların, o cümlədən digər qoşun növləri ilə koordinasiyanın yoxlanmasını nəzərdə tutur.

Azərbaycanın enerji infrastrukturuna qarşı şimaldan hədələrin səsləndirildiyi vaxtda Xəzərdə döyüş təliminin keçirilməsi yerinə düşür. Böyük ehtimalla, bu, Moskvada Bakının cavab tədbirlərindən biri kimi qəbul olunacaq.

Xəzər Azərbaycanla sərhəd olan strateji əhəmiyyətli su hövzəsidir. Hərbi təlimlərin vaxtı və intensivliyi, bəzi ekspertlərin fikrincə, rəsmi məqsəddən əlavə, Azərbaycanın hərbi potensialı barədə xəbərdarlıq və mesaj xarakteri daşıya bilər. Tarixi nümunələr göstərir ki, regionda gərginlik artdıqda Rusiya hərbi təlimlər vasitəsilə güc nümayişi edir. Beləliklə, Xəzərdəki təlimlər həm hərbi hazırılığın göstəricisi, həm də Azərbaycanın və qonşu dövlətlərin diqqətinə çatdırılan strateji siqnalıdır. Təlimlər zamanı Türkiyənin

Azərbaycanı Xəzərdən gözləyən təhlükə - Bakıdan hazırılıq

Rusiyadan ölkəmizə təhdidlərin artdığı vaxtda sulara təhlükəsizlik tədbirləri gücləndirildi, dəniz dronumuz görünləndi; Kreml bu ritorikaya son qoymasa... - xəbərdarlıq

“Dearsan” şirkəti tərəfindən hazırlanmış və pilotsuz “Salvo” gəmisi hərbi ekspertlər tərəfindən görünlənib.

Müdafiə Nazirliyinin yaydığı videoda uzaqdan idarə olunan pulemyotlu döyüş qayığının donanmanın digər gəmiləri ilə birlikdə təlim zonasına doğru hərəkət etməsi əks olunub. Türkiyə mənbələrinin məlumatına görə, “Salvo” Dearsanın aparıcı müdafiə sənayesi müəssisələri ASELSAN, ROKET-SAN və YALTES ilə əməkdaşlıqda yaradıldığı pilotsuz döyüş gəmisidir. Uzunluğu 15 metr, eni isə təxminən 4 metrdir. Mühərrikin növündən asılı olaraq maksimal sürət saatda 80-110 kilometrə çatır. Qayıq ROKET-SAN istehsalı olan YALMAN raket sistemini və ASELSAN istehsalı olan 12,7 mm-lik pulemyotu daşımaq qabiliyyətinə malikdir. Pilot-

suz qayığı həm sahilədən, həm də dəniz platformasından idarə etmək mümkündür. Aydındır ki, Azərbaycan Hərbi Dəniz Qüvvələri Xəzərdə potensial rəqiblərin iri hərbi gəmilərinə qarşı dəniz pilotsuz təyyarələrinin potensialını qiymətləndirir və Ukrayna təcrübəsini nəzərə alaraq, dərhal bu yeni silah sistemlərini əldə edib.

Pressklub.az mövzu ilə bağlı təhlilində yazır ki, görünürlə, Rusiyanın Azərbaycana qarşı təhdidləri Xəzərdə

qeyd olunan əməkdaşlığın da sonunu gətirə bilər. Azərbaycanın hədələnməsinin qarşılığında Hərbi Dəniz Qüvvələrinin “Dəniz enerji infrastrukturunun mühafizəsi və müdafiəsi” mövzusunda döyüş atışlı taktiki təlim”ə başlaması Kremlə və dünyaya mesajdır. Azərbaycan şimaldan təhlükə gözləyir və ona qarşı imkanlarını səfərbər etməyə çalışır. Xəzərdə böyük maraqları və yatırımları olan Qərb ölkələri, müttəfiq Türkiyə də Rusiyanın bu hədələrini ciddiyyə alıb, Azərbaycana dəstək verməlidirlər.

Siyasi ekspert Sahib Məmmədov “Yeni Musavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında silahlı qarşıdurmaların olacağı ağılabatan deyil və buna heç bir ciddi əsas da yoxdur: “Təəssüf ki, Rusiyada olan bəzi məsuliyyət-siz şəxslər, o cümlədən jurnalistlər, deputatlar, istefada olan keçmiş hərbiçilər və s. anti-Azərbaycan ritorikasını nəinki dayandırmır, əksinə, onsuz da yaxşı olmayan münasibətləri daha da korlamağa çalışırlar. Bununla belə, Rusiya ilə Azərbaycan arasında olan bütün dövlətlərarası razılaşmalar qüvvədədir. Rusiya tərəfinin “pomidor sanksiyası”na baxmayaraq, iqtisadi münasibətlər də davam edir. Rusiyanın ərazicə Azərbay-

candan 200 dəfədən çox böyük, əhali sayına görə 15 dəfəyə yaxın çox olması ona Azərbaycanın haqlı tələblərinə etinasız yanaşmağa əsas vermir”.

S.Məmmədov xatırladı ki, Rusiya ərazisində Azərbaycanı məxsus sərnəşin təyyarəsi vurulub: “Ölkə Prezidenti bir daha ABŞ-yə səfəri zamanı bu ölkənin “Fox News” telekanalına müsahibəsində də qeyd edib ki, “Azərbaycan bunun qəsdən hücum olduğunu düşünür”. Bununla belə, təyyarəmiz Rusiya hava məkanında vurulub və Rusiya vətəndaşları da daxil olmaqla, 38 nəfər sərnəşin həlak olub. Rusiya ədalətli araşdırma aparmalı, cinayətkarcasına səhlənkarlıq etmiş şəxsləri istintaqa cəlb etməli, sərnəşinlərə və aviadaşıyıcıya kompensasiya verməlidir. Bunun əvəzinə bəzi media orqanları, deputatlar və s. siyasətçilər və keçmiş hərbiçilər anti-Azərbaycan təbliğatı aparır və Azərbaycanı hədələyirlər. Əlbəttə, bu yolverilməzdir və bu ritorikaya son qoyulmalıdır”.

O ki qaldı hərbi təlimlərə, siyasi ekspertin fikrincə, bu, plan üzrə həyata keçirilən tədbirlərdir: “Həmçinin Xəzərin Azərbaycan sektorunda istismarda olan yataqların təhlükəsizliyinin təmin olunmasına yönələn təlimlər həmişə olub və olacaq da. Azərbay-

can dövlətinin ordumuzun döyüş qabiliyyətini yüksək səviyyədə saxlamaq üçün həyata keçirdiyi işlər də əvvəlcədən planlaşdırılmış fəaliyyətdir. Xəzər flotiliyası və sərhəd qoşunlarının dəniz hissəsinin texniki təchizatı da bu sıradan həyata keçirilən tədbirlərdəndir”.

Ekspert vurğuladı ki, Azərbaycan bütün qonşularla sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamaq istəyir: “Ermənistanla sülh prosesinin müsbət istiqamətdə inkişafı da məhz Azərbaycan dövlətinin və Prezidentinin səylərinin nəticəsidir. Rusiya hakimiyyəti yaxşı bilir ki, indiyədək heç bir dövlət Azərbaycan dövləti ərazisindən nə hərbi, nə siyasi, nə iqtisadi, nə də idoloji baxımdan heç bir qonşu dövlətə qarşı pladsdarm kimi istifadə etməyə imkan verməyib və bundan sonra da verməyəcək. Ona görə də Rusiyanın bəzi media orqanları, siyasətçiləri və ya özünü ekspert adlandıranları ritorikanı dəyişməlidir. Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olunmasında ən böyük səylər Azərbaycan tərəfindən həyata keçirilir. Bu prosese yardım edənlərə - məsələn, hazırda ABŞ-yə - “çox sağ ol” deyirik. Mane olanlar da bilsinlər ki, niyyətlərinə çatma bilməyəcəklər”.

□ **Elsad PASASOY,**
“Yeni Musavat”

Ötən həftə dünya siyasi arenasında maraqlı hadisələrdən biri ABŞ Prezidenti Donald Trampın Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə Alyaskada görüşündən bir neçə saat öncə Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenkoya zəng etməsi, Putinin isə Alyaska görüşündən sonra Lukaşenkoya zəng etməsi oldu. Trampın Lukaşenko ilə telefon danışığında nələrin müzakirə edildiyi barədə geniş rəsmi informasiya verilməyib. Sadəcə, rəsmi məlumatda belə bir telefon danışığının Trampın zəngi nəticəsində reallaşdığı, Belarus Prezidentinin Trampı ailəsi ilə birlikdə Belarusa səfərə dəvət etdiyi, Alyaskada keçiriləcək Rusiya-ABŞ sammitinin müzakirə edildiyi deyilir. Bildirilib ki, tərəflər əlaqələri davam etdirmək barədə razılığa gəliblər. Telefon danışığının ardınca ABŞ Prezidenti sosial media hesabında Lukaşenko ilə telefon danışığı apardığını yazıb. O, telefon danışığını müsbət qiymətləndirib. Tramp qeyd edib ki, telefon zəngində məqsəd 16 məhbusu azadlığa buraxdığına görə Lukaşenkoya təşəkkür etmək olub. O, sosial şəbəkəsində Aleksandr Lukaşenkoya təşəkkür edərək, onu “qüdrətli lider” adlandırır və 1300 nəfərin tezliklə azadlığa buraxılacağına ümid etdiyini bildirib. “Belarusu və onun qüdrətli liderinə təşəkkür edirəm. Ümid edirəm ki, 1300 nəfər də tezliklə azad olunacaq!”, - Tramp yazıb.

Qeyd edək ki, iyun ayında ABŞ Prezidentinin Ukrayna üzrə xüsusi nümayəndəsi, general Kelloqun Belarusa səfəri zamanı bir qrup siyasi məhbus, o cümlədən Svetlana Tixanovskayanın həyat yoldaşı Sergey azad edilib. Tramp bildirir ki, telefon danışığında da-

ha 1300 məhbusun buraxılmasını müzakirə edib.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin və Belarus lideri Aleksandr Lukaşenkonun telefon danışığında isə Rusiya mediasının məlumatına görə, Putin Alyaskada ABŞ Prezidenti Donald Trampa baş tu-

tan sammitin nəticələrini Lukaşenkoya ətraflı izah edib. Liderlər regional vəziyyəti müzakirə ediblər və ikitərəfli münasibətlər barədə fikir mübadiləsi aparıblar.

Bu hadisə hazırkı reallığı göstərir: Rusiyanın ən yaxın müttəfiqi, sirdaşı və Putinə ən

yaxın şəxs Lukaşenkodur. MDB-yə daxil olan digər dövlətlər Moskvanın ekspansionist və aqressiv siyasətinə cavab olaraq Kremlə məsafə qoyublar. Amma görünən budur ki, Belarus rəhbərinin belə bir seçimi yoxdur və bu səbəbdən hələ də Putinin yanında qalır. Məhz buna görə də Putinin mühüm görüşlərdən sonra ilk olaraq Lukaşenkoya zəng edir, onunla foto və videolar paylaşır və sammitlərin detallarını “sirdaşı” kimi məhz onunla müzakirə edir. Alyaska sammitindən sonrakı telefon danışığı da bunun bariz nümunəsi oldu.

qədar minimuma endirmək üçün addımlar atır. Trampın Amerikanın illər uzununu diktator adlandırdığı Lukaşenkoya zəng etməsi, danışqlardan sonra isə sosial şəbəkədə Lukaşenkoyu qüdrətli lider adlandırması da bu siyasətdən irəli gəlir. Eyni zamanda Tramp Putinlə görüşdən öncə Putinin ən yaxın müttəfiqi olan Belarusun prezidentinin müzakirə olunacaq məsələlərə münasibətini şəxsən dinləmək və öyrənmək məqsədi güdə bilərdi. Çünki bu məsələ Trampa Putinlə danışqlarda lazım olacaqdı. ABŞ lideri Rusiya lide-

bilsin telefon danışığı zamanı, sadəcə, bir epizod olub. ABŞ Rusiyanı tamamilə müttəfiqsiz qoymağa çalışır”.

O ki qaldı Vladimir Putinin Trampa görüşdən sonra Aleksandr Lukaşenkoya zəng etməsinə, ekspert hesab edir ki, burada qeyri-adi bir məsələ yoxdur: “Rusiya Prezidenti öz müttəfiqinin Alyaska danışqlarının necə keçdiyi barədə məlumatları birbaşa müttəfiq kimi onun dilindən dinləmək arzusunda olduğunu bilməmiş deyildi. Ona görə də Lukaşenkoya zəng edib şəxsən məlumatlandırıb. Müttəfiqliyin, be-

Lukaşenkonun Tramp üçün önəmi - bir zəngin sirri

Fövqəlgüc dövlətin lideri Putinlə görüşdən az əvvəl məhz Belarus Prezidenti ilə danışdı - “Normand formatı” qayıdır?

Politoloq Azad Məsiyev “Yeni Məşavət”ə şərhində bildirdi ki, dünyanın iki super dövlətinin maraqları onlarla yaxın əlaqələrdə olan ölkələrdə də toqquşur: “Ona görə də hər iki dövlət öz rəqibinin yanında olan dövlətlərin sayını mümkün

ri ilə görüşə öz müttəfiqləri ilə yanaşı Putinin də müttəfiqi ilə danışaraq getmək taktikasını seçdi. Məqsəd görüşə əlini daha da gücləndirərək getmək idi. Siyasi məhbuslarla bağlı məsələyə görə zəng etmədiyi şübhəsizdir. Siyasi məhbus məsələsi ola-

la demək mümkündürsə, tələblərinə uyğun addım atılıb. Bu, diplomatik normadır. Ola bilsin ki, bu zəng zamanı Lukaşenko da Trampa telefon danışığı barədə Putini bilgiləndirib”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Məşavət”**

ABŞ-nin yeni səfirinin Bakıya gəlişi tezləşir - gözlənti

Vaşinqton zirvəsi elçi təyinatının sürətlənməsinə təsir edəcək

ABŞ-nin Azərbaycandakı sabiq səfirləri Riçard Morningstar və Robert Sekuta administrasiyaya müraciət edərək, 8 avqustda Vaşinqtonda keçirilən tarixi sammitdə qəbul edilmiş qərarların icrasını uzatmamağı və Cənubi Qafqazda daha fəal işləməyi tövsiyə ediblər.

Diplomatlar bildirib ki, prezident Donald Trampın vasitəçiliyi ilə imzalanmış Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan arasında sülh deklarasiyası regionda sülh, sabitlik və tərəqqi üçün mühüm addımdır. Onlar vurğulayıblar ki, ABŞ-nin iştirakı sənədin hazırlanmasında və gələcəkdə ratifikasiyası və icrasında həlledici rol oynaya bilər.

Morningstar və Sekuta qeyd ediblər ki, Vaşinqton sammiti Rusiyaya, İrana və digər regional oyunçulara “lazımi siqnalları” verib. ABŞ regionun iqtisadi inkişafına dəstək göstərərək, tranzit koridorunu nəzarətdə saxlaya və üçüncü tərəflərin zərərli təsirinə qarşı mübarizə apara bilər.

Sabiq diplomatlar vurğulayıblar ki, ABŞ administrasiyası Dövlət Departamenti, Ticarət Nazirliyi, İnkişaf üzrə Korpora-

siya və digər strukturlar vasitəsilə Ermənistan və Azərbaycan hökumətləri, onların şirkətləri və amerikalı investorlarla sıx əməkdaşlıq etməli, tranzit layihələrin həyata keçirilməsini təmin etməlidir...

Maraqlıdır ki, ABŞ-ın Azərbaycanda səfir postu aylardır boşdur. Mark Libbi səhhəti ilə əlaqədar vəzifəsini tərk etdiyini açıqlayıb. Ancaq onun yerinə təyinat ləngiyir. Buna səbəb Senatın təsdiqinin gecikməsi, aqreman verilməsi, ya-

xud da Amerikadakı erməni lobbisinin təsiri ola bilər.

Qeyd edək ki, Azərbaycan-ABŞ münasibətlərində 8 avqustdan sonra yeni dövr başlanıb. Bakı ilə Vaşinqton strateji tərəfdaşlığa dair xartıyanın imzalanması üçün memorandum imzalanıb. Ağ Ev lideri Donald Tramp isə Ağ Evdə keçirilən görüşdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə xüsusi rəğbətini və ehtiramını ifadə etdi.

Bu münasibət, yaxud yeni dönmə səfir təyinatını sürət-

ləndirə bilərmə?

Politoloq Elxan Şahinoğlu “Yeni Məşavət”ə bildirdi ki, ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinin istiləşməsi, 8 avqust Vaşinqton görüşü, orada imzalanan sənəd ABŞ-ın Azərbaycana səfir təyinatına müsbət təsirini göstərəcək: “Həqiqətən 8 avqust Vaşinqton sammitin qərarlarını uzatmaq təhlükəlidir, İran və Rusiyadakı mühafizəkar dairələr Vaşinqton razılaşmalarının yerinə yetirilməsini əngəlləmək üçün planlar qur-

mağa başlayıblar. Bu onların tənqidatçı açıqlamalarından da anlaşılır: “Amerikalı diplomatların birgə müraciətində “ABŞ administrasiyası eyni zamanda ABŞ Türkiyə, Gürcüstan və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə əməkdaşlıq edərək yeni nəqliyyat marşrutlarının potensialını tam reallaşdırmalıdır” cümləsi də diqqətçəkicidir. Bu, ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Avrasiya bölgəsində, o cümlədən Mərkəzi Asiyada möhkəmlənməsinin vacibliyindən xəbər verir. ABŞ Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Mərkəzi Asiyanın zənginliklərinə çıxış imkanı qazınacaq. Bu eyni zamanda Mərkəzi Asiya ölkələrinin də siyasi və iqtisadi maraqlarına cavab verir. Mərkəzi Asiya ölkələri Rusiya və Çindən iqtisadi asılılıqlarını azaltmağa çalışırlar. Zəngəzur dəhlizindən istifadə onlara bu imkanı saxlayacaq. Administrasiyaya müraciəti ABŞ-nin Azərbaycanda səfiri olmuş şəxslərin ünvanlaması təsadüfi deyil. Yəqin ki, yaxın zamanlarda ABŞ Azərbaycana yeni səfirini göndərəcək”.

Qeyd edək ki, ABŞ-nin Azərbaycandakı səfiri postu artıq bu ilin yanvarından boşdur. Hələlik ABŞ-nin Azərbaycanda səfiri yoxdur. Əvvəllər ABŞ Azərbaycana səfir təyinatını müxtəlif səbəblərdən gecikdirib. Məsələn, sonuncu səfir Mark Libbinin təyinatına qədər 1 ildən çox Azərbaycanda ki səfirlik başsız qalıb. Bundan əvvəl də ABŞ Azərbaycana səfir təyinatını gecikdirib. Buna səbəb kimi Senatda olduqca güclü təsirləri olan erməni lob-

bisinin fəaliyyəti göstərilir. Ekspertlərə görə, artıq Azərbaycana ABŞ-ın səfir təyinatının bu dəfə də uzanmasının heç bir əsas yoxdur. Əlaqələr 8 avqust sammiti ilə daha da yaxınlaşıb. Üstəlik, ABŞ Senatının hər iki palatasında respublikaçılar əsas söz sahibidirlər və Tramp administrasiyasının istənilən namizədinin Bakıya təyinat almasına ciddi maneə yaradıla bilməz. İndiki halda hər şey Ağ Evin yürütdüyü siyasətdən asılıdır. ABŞ-ın yeni administrasiyası ilə Bakı arasında Co Bayden administrasiyası dövründə müşahidə olunan soyuqluq və gərginlik yoxdur. Artıq bundan sonrakı zamanda Tramp tərəfindən ABŞ-nin ölkəmizə yeni səfirinin təyin edilməsinin uzanması üçün ciddi bir maneə yoxdur. Səfir təyinatı bu dəfə asanlıqla həyata keçirilə bilər. Səfirin təyinatında, əgər o, prinsip etibarilə Azərbaycanda fəaliyyət göstərməyə layiqdirsə, iki ölkə arasında hər hansı problem yaratması ilə bağlı ehtimallar yoxdursa, onun təyinatında heç bir problem olmamalıdır. Yəqin ki, elə bir namizəd seçməyə çalışırlar ki, həm bölgəni yaxından tanıyan, problemləri bilən diplomat olsun, həm də Senatdan keçəndə problemlərlə qarşılaşmasın. Çünki hazırda bu region xüsusilə çox mürekkəbdir. Belə bir vəziyyətin hökm sürdüyü dövrdə regionun vacib ölkələrindən olan Azərbaycana təyin olunacaq səfir təcrübəli diplomat olmalıdır.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Məşavət”**

Rasim Musabəyov: “Artıq Azərbaycan Ukraynaya silah satmalıdır”

“Azərbaycan Ermənistanla müharibədə ələ keçirdiyi rus silahlarını güzəştli şərtlərlə Ukraynaya satmalıdır”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, deputat Rasim Musabəyov APA-ya belə deyib. Onun qənaətinə görə, Azərbaycanın etirazlarına baxmayaraq, SOCAR-ın obyektlərini hədəfə alan Rusiyaya əlavə bəyanat və müraciət ünvanlamadan cavab vermək lazımdır.

Deputat bildirib ki, Rusiya Azərbaycanın etirazlarına baxmayaraq SOCAR-ın obyektlərini mütləq olaraq havadan zərbələrə məruz qoyur: “Artıq bununla bağlı onlara əlavə müraciət və ya bəyanat ünvanlamağa ehtiyac yoxdur. Hesab edirəm ki, biz Ukraynaya silah satışına qoyulmuş embarqonu aradan qaldıra bilərik və bu addımı atmaq lazımdır. Rusiyanın dediklərinə fikir vermədən hərəkət etmək lazımdır. Vaxtilə Ermənistanla müharibə dövründə ələ keçirilmiş rus silahlarını Ukraynaya satmaq mümkündür. Naxçıvanda da ordumuz tamamilə Türkiyə silahlarına keçid etdiyi üçün orada kifayət qədər zirehli texnika qalıb. “Qrad” qurğuları, digər texnikalar var ki, onları artıq saxlamağa ehtiyac yoxdur. Bu texnikanı Ukraynaya satış üçün göndərmək olar. Vaxtilə Ukrayna bizə sovet silahlarını satmışdı - həm tankları, həm də “MiQ-29” qırıcılarını Azərbaycana vermişdi. Mən indi heç bir qəbahət görmürəm ki, Azərbaycan da öz növbəsində artıq bizə artıq lazım olmayan sovet istehsalı silahları Ukraynaya güzəştli qiymətlərlə satsın. Onsuz da həmin vəsaiti Avropa ölkələri böyük məmnuniyyətlə ödəyirlər. Buna əlavə izahat da lazım deyil - kimə xoşdursa, xoş olsun, xoş deyilsə, fərq etməz”.

“Ermənistan üçün Rusiyanın real addım atmaması bizə daha ciddi təhlükə vəd edir. Çünki güclənmiş Azərbaycan Moskvanın Ukrayna ilə məşğul olmasından və xarici təhdidlərə cavab vermək məcburiyyətində olmasından istifadə edərək, qərb və şərq sərhədlərimizdə daha sərbəst hərəkət edəcək. Yeni Bakının dövlətimizə qarşı şantajı artıracaq”.

“Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, bu sitat Armenianreport.com-dakı “Rusiya, sənə ehtiyacımız var!” başlıqlı redaksiya məqaləsindədir.

Azərbaycana qarşı böhtanla dolu məqalədə Ağ Evdəki məlum anlaşımalardan sonra Moskvaya təzədən ifrat məxsusi yaltaqlıq diqqət çəkir.

Məqalədə bu fikirlər yer alır: “Ukraynada müharibənin tezliklə başa çatması təkcə Rusiyanın deyil, həm də Ermənistanı indiki hakimiyyətin gətirdiyi biabırılıqdan hələ də xilas etməyə qadir ağıllı qüvvələrin marağındadır. Bu gün ləngliyin qiyməti çox yüksəkdir: söhbət bütöv dövlətlərin taleyindən və regional güc balansının gələcəyindən gedir. Ermənistanın Rusiyaya həmişəkindən çox ehtiyacı var. Çünki ölkəmizin Azərbaycanla biabırçı sülh müqaviləsi imzalamasına bir addım qalıb”.

Bəs nə oldu, deyirdiniz Rusiya erməni xalqına xəyanət edib? Ermənistanda bu

“ovqat” dəyişikliyi nə dərəcədə güclənə və Paşinyan hakimiyyətinə təhlükə yarada bilər?

Deputat, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Cənubi Qafqaz artıq yeni dövrə keçid edib və regiondakı güc balansı dəyişib: “Azərbaycanın formalaşdırdığı yeni geosiyasi konfigurasiya Ermənistan üçün də yeni fərsətlər və perspektivlər yaradır. Lakin bu situasiya hər kəs tərəfindən birmənalı qarşılanmır, xüsusilə Kreml tərəfindən.

Armenianreport.com xəbər portalında “Rusiya sənə ehtiyacımız var” adlı məqalənin yayımlanması Ermənistan cəmiyyətində Azərbaycanla başlanan normalaşma prosesinə qarşı çaşqınlıq və ziddiyyətli ovqat yaratmağa hesablanıb. Rusiyanın Azərbaycana qarşı təzyiq vasitələri demək olar ki, yox səviyyəsində olsa da, Ermənistan üçün eyni sözləri demək hələ ki mümkün deyil. Rusiyanın Ermənistanda hərbi bazası, erməni ordusuna yerləşdirdikləri kadrları və bütövlükdə, bir çox sferada özlərinin maraqlarına xidmət edən şəxsləri mövcuddur. Belə olduğu təqdirdə, rəsmi Moskvanın məhz Vaşinqton görüşünün nəticələrinə mane olmaq üçün həmin qüvvələrə səfərbər edəcəyi istisna

“Rusiya, sənə ehtiyacımız var!..” - İrəvanda köhnə “hava” təzə “aranjiman”da

Erməni cəmiyyətində bu “ovqat” dəyişikliyi nə dərəcədə güclənə və Paşinyana təhlükə yarada bilər? - iki baxış

deyil və biz bunun şahidi oluruq. Bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan öz gücünə, qətiyyətinə və beynəlxalq hüquqa əsaslanan siyasətinə söykənir. Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz Zəfər, 23 saatlıq antiterror əməliyyatı nəticəsində suverenliyimizin tam bərpası, ardınca sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyası, habelə Vaşinqtonda imzalanmış tarixi birgə bəyannamə Azərbaycanın bölgədə həlledici rolunu bir daha təsdiq etdi. Bu reallığı heç bir qüvvə dəyişdirə bilməz. Ermənistanın xilas yolu nə Moskvadan, nə də başqa paytaxtlardan keçir, yeganə yol qonşularla normal münasibətlər qurmaq, Azərbaycanın suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tanımaqdır. Ona görə də bu gün Ermənistan da bəzi siyasi dairələrin yenisindən “Rusiyaya sarılmaq” çağırışları əslində Paşinyan hakimiyyətinə qarşı daxili təzyiq vasitəsidir. Bu təzyiqlərin Ermənistanı daha da dərin uçuruma aparacağı da şübhə altındadır. Yeni geosiyasi reallıqlar şəraitində Azərbaycan regionun əsas söz sahibidir və heç bir qüvvə xalqımızın iradəsini, dövlətimizin gücünü şübhə altına ala bilməz. Ermənistan cəmiyyətində “köhnə havanın təzə ifası” Paşinyan hökumətinə müəyyən risklər yaratsa da, bu, nəticə etibarilə Ermənistan dövlətçiliyinin zəifləməsinə xidmət edir. Azərbaycan isə öz möhkəm iradəsi ilə regionda sülhün, sabitliyin və inkişafın qarantıdır”.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyasının sədr müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlının sözlərinə görə, ermənilərin tarix boyu xəyanətəkar və satqın olduğunu sübut etməyə ehtiyac yoxdur: “Ermənilər uzun müddət idi ki, Rusiyadan istifadə edərək Azərbaycan dövlətinə qarşı yararlardan, bəhrələndilər. Bizim tarixi torpaqlarda Rusiyanın dəstəyi ilə özlərinin dövlətini də qura bilmişdilər. Daha sonra SSRİ zamanında bir çox ərazilərimizi, o cümlədən Zəngəzur 1920-ci ilin noyabrında öz ərazilərinə qatmışdı. SSRİ dağıldıqdan sonra yenə də Yeltsinin və Qərbin dəstəyi ilə Azərbaycanın 20% torpaqlarını işğal etdilər. Belə bir vəziyyətdə Ermənistan qudurganlıq edərək, Rusiyaya xəyanət etdi. Ermənilər düşünmürdülər ki, etdikləri xəyanət onlara baha başa gələ bilər. Fikirləşdilər ki, Rusiyadan aldığı pulları alıblar və bundan artığını ala bilməyəcəklər. Ona görə də Qərb və ABŞ-dən qazanmaq lazımdır və buna görə Rusiya Azərbaycanın haqlı mövqeyində bitərəf kimi qalmayacaq. Rusiya Azərbaycan dövlətinin, xüsusən İlham Əliyevin Rusiyaya qarşı ikitərəfli, bərabər-hüquqlu, qarşılıqlı və etimadlı münasibəti səbəbi ilə torpaqlarımızın azad olunması və suverenliyimizin tap bərpası prosesində neytral qaldı. 1993-cü ildəki kimi öz ordusu ilə Ermənistan tərəfindən döyüşərək Azərbaycanın tor-

paqlarını işğal etmədi. Bakı Ermənistanı qarşı heç vaxt şantaj yolunu tutmayıb. Biz yalnız beynəlxalq hüququn verdiyi imkanlar çərçivəsində öz ərazimizi qorumuşuq. Ermənilər indi Rusiya ilə 1993-cü il vəziyyətinə qayıtmaq üçün hər cür saxta bəyanatlar verirlər. Ancaq unudurlar ki, bu gün Azərbaycan 1993-cü ilin Azərbaycanı deyil. Həmçinin də Putin də çox yaxşı bilir ki, xəyanətəkar və satqın Ermənistanı görə Rusiyanın ən yaxın müttəfiqindən biri olan Azərbaycanı itirməyə dəyməz. Azərbaycan bu gün Rusiya üçün olduqca önəmli bir dövlətdir. Həmçi-

nin Putin də çox yaxşı bilir ki, Azərbaycanla münasibətləri pozmaq, paralel olaraq Türkiyə ilə də münasibətlərin pozulması deməkdir. Bu, Putinə heç sərf etməz. Təsədüfi deyil ki, bir neçə gün bundan qabaq Aleksey Overçukla Şahin Mustafayevin Moskvada planlaşdırılan görüşü gündəmə gəlib. Məhz Rusiya tərəfinin yaydığı məlumata görə, hökumətlərarası komissiyanın iclası keçiriləcək. Rusiyanın Azərbaycana məxsus səmşin təyyarəsinin Qrozni üzərində vurulması ilə əlaqədar Azərbaycanın haqlı tələblərini yerinə yetirməməsi, Yekaterinburqda soydaşlarımızın işğəncələrlə öldürülməsi, zorakılığa məruz qalması səbəbindən ölkələrimiz arasında müəyyən gərginlik yaşanır və sadə insanlar bundan əziyyət çəkir. Bu tipli görüşlərdə bizi narahat edən bütün məsələlər müzakirə olunmalı, gərginliyin azaldılmasına, etimadlı münasibətlərin bərpasına yol açılmalıdır. Hər şey Rusiyanın necə davranacağından asılıdır. Azərbaycan həmişə region dövlətləri ilə bərabər-hüquqlu əməkdaşlığın tərəfdarı kimi çıxış edib”.

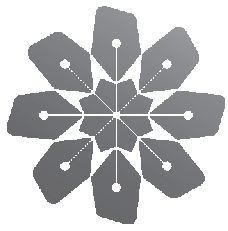
□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Matevosyan: “Ermənistan Türk dünyasına daxil olacaq”

“Ermənistan Avropa İttifaqına yox, Türk dünyasına daxil olacaq”.

“Teleqraf” xəbər verir ki, bunu erməni politoloq Benyamin Matevosyan deyib. “Baş verənlər söyləməyə əsas verir ki, regionda cərəyan edən hadisələrin məntiqi nəticəsi Ermənistanı Avropa İttifaqına yox, Türk dünyasına aparacaq. Zəngəzur dəhlizi bütün bunların baş verməli olduğu arteriya olmalıdır. Hətta belə deyək, ermənilərin gözü artıq Türk dünyasının bir parçası olduğumuza alışmalıdır. Məhz buna görə də bu dəhliz işləməlidir”, - ekspert bildirib.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Avqustun 8-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın ABŞ Prezidenti Donald Trampın vasitəçiliyi ilə Vaşinqtonda keçirilən üçtərəfli görüşdən sonra imzalandıqları bəyannamə Bakı və İrəvanın sülh arzusunu vurğulamaqla yanaşı, Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) açılması məsələsini özündə əks etdirir.

Zəngəzur dəhlizinin açılması Azərbaycanın dünyaya yeni bir bağlantısının meydana gəlməsi olacaq. Təsədüfi deyil ki, Zəngəzur dəhlizi əməkdaşlıq və sülh dəhlizi kimi xarakterizə olunur. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Fox News" telekanalına müsahibəsində də Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı əldə edilmiş razılaşmanın heç kimə qarşı olmadığını deyib. Dövlət başçısı qeyd edib ki, bu, yeni bağlantı layihəsidir və beynəlxalq nəqliyyat marşrutlarının mühüm hissələrindən biri olacaq.

Deputat Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Zəngəzur dəhlizinin istifadəyə verilməsi və Azərbaycan-Ermənistan arasında kommunikasiyaların bərpası həm Azərbaycan iqtisadiyyatına, həm bütövlükdə regionda iqtisadi inkişafa, həm də Azərbaycanın dünya ilə əlaqələrinin geniş-

lənməsinə müsbət təsir göstərəcək: "Eyni zamanda bu, bir tərəfdən də Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında quru nəqliyyatının bərpası, Naxçıvanın da inkişafı deməkdir. Digər tərəfdən, Zəngəzur dəhlizi həm Şimal-Cənub, həm də Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizlərinə integrasiya olunacaq. Bu isə həmin dəhliz vasitəsilə daha çox yüklərin daşınması deməkdir. Nəticədə, Orta dəhlizin də genişlənməsinə imkan yaradacaq ki, bu da Azərbaycan Zəngəzur dəhlizinin istifadəyə verilməsi nəticəsində beynəlxalq yükdaşımalardan daha çox gəlir əldə etməsi deməkdir. Eyni zamanda alternativ yollarla öz məhsullarını yeni bazarlara ixrac etmək imkanı qazandıracaq. Bu, eyni zamanda Türk dünyasını birləşdirəcək quru nəqliyyat dəhlizidir. Türk dünyasının inkişafına xü-

susi töhfə verəcək. Bu baxımdan, Zəngəzur dəhlizinin istifadəyə verilməsi həm Azərbaycanla Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında quru nəqliyyatının bərpasına, Naxçıvanın blokadadan çıxmasına, həm də Azərbaycan daxil olmaqla, bütövlükdə Türk dünyasının iqtisadi inkişafına, Azərbaycanın dünyaya çıxışına əlavə imkanlar açacaq".

Deputat qeyd etdi ki, Zəngəzur dəhlizi layihəsi Azərbaycan tərəfindən irəli sürülüb: "İkinci Qarabağ müharibəsindəki Zəfərimizdən sonra bu məsələ beynəlxalq

gündəliyə, beynəlxalq leksikona salındı və bu gün Zəngəzur dəhlizi artıq dünyada qəbul edilmiş ifadədir, qəbul edilmiş publikasi arasında quru nəqliyyatının bərpasına, Naxçıvanın blokadadan çıxmasına, həm də Azərbaycan daxil olmaqla, bütövlükdə Türk dünyasının iqtisadi inkişafına, Azərbaycanın dünyaya çıxışına əlavə imkanlar açacaq".

gündəliyə, beynəlxalq leksikona salındı və bu gün Zəngəzur dəhlizi artıq dünyada qəbul edilmiş ifadədir, qəbul edilmiş publikasi arasında quru nəqliyyatının bərpasına, Naxçıvanın blokadadan çıxmasına, həm də Azərbaycan daxil olmaqla, bütövlükdə Türk dünyasının iqtisadi inkişafına, Azərbaycanın dünyaya çıxışına əlavə imkanlar açacaq".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

“Zəngəzur əldən getdi” deyən İran görün nələr etdi...

Laricani “batan İran gəmisini” xilas edə biləcəkmi?

Iran İsrailə 12 günlük müharibədən sonra ilk dəfə olaraq milli təhlükəsizlik sisteminə dəyişiklik edib. “Yeni Müsavat”-a görə bu da ölkənin siyasi strukturunda daxili qarşıdurmanı gücləndirib. Əli Laricinin Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi kimi hakimiyyət elitasına qayıdışı Xarici İşlər Nazirliyinin səlahiyyətlərinin azaldılacağı, o cümlədən “nüvə dosyesi”nin ona ötürüləcəyi ilə bağlı ciddi iddialara və spekulasiyalara səbəb olub. Haqqın.az saytı yazır ki, Laricinin qəfil yüksək siyasətə qayıtması prezident Məsud Pezeşkiyanın “islahatçı” komandası arasında hakimiyyətin yenidən bölüşdürülməsi uğrunda artan rəqabəti göstərir.

Laricinin təyinatından dərhal sonra prezident Pezeşkiyanın yeni qurumun - Müdafiə Şurasının yaradılması qərarı gərginliyi artırır. Bu addım şübhələrə səbəb olub, çünki İran Konstitusiyası prezidentə belə adda struktur yaratmaq hüququ vermir. Üstəlik, yeni şura Xamneyinin nəzarətində olan Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının funksiyalarını böyük ölçüdə təkrarlayır. Bəzi ekspertlərin

fikirincə, Laricinin siyasətə qayıtması ötən il başlayan prosesin davamıdır. İsrailə müharibənin nəticələri Qərblə danışıqlara hazır olan daha pragmatik fiqurların mövqeyini gücləndirir. Ehtimal olunur ki, Xamneyi keçmişdə amerikalılarla ortaq dil tapmaq bacarığı olan Laricinin geri dönməsinə razılıq verib. Ölkəsində “İran Kennediləri” adlandırılan Laricani ailəsi parlamentdə, məhkəmə sisteminə və diplomatiyada əsas klanlardan biri hesab olunur. Laricani qardaşları uğurlu evlilikləri və ali dini liderə tabe olan İslam İnqilabı

Keşikçiləri Korpusunun (SEPAH) dəstəyi sayəsində İranın siyasi elitasında möhkəm mövqe tutublar.

Xatırladaq ki, 2005-2007-ci illərdə Əli Laricani Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi vəzifəsində çalışıb və Bağdadda ABŞ ilə nüvə danışıqlarına rəhbərlik edib.

Hazırda cəmiyyətdə müzakirə olunan əsas sual budur: onun təyinatı hansı nəticələrə gətirib çıxaracaq? Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi vəzifəsi Laricaniyə nüvə proqramı ilə bağlı Qərblə danışıqlar da daxil olmaqla, güclü təsir rıçaq-

lan verir. Bir vaxtlar onun komandası Vaşinqtonla razılaşmaya yaxın idi.

Eyni zamanda Laricinin təhlükəsizlik siyasətinin fundamental prinsiplərini dəyişdirməyə qadir olub-olmaması ilə bağlı şübhələr qalmaqdadır. Bəllidir ki, Əli Xamneyinin radikal kursu ölkəni çıxılmaz vəziyyətə gətirib. İran bir sıra mühüm mövqelərini itirib. Donald Trampın vasitəçiliyi ilə Azərbaycan və Ermənistan arasında saziş imzalandıqdan sonra İran ABŞ-nin onun sərhədləri yaxınlığında nəqliyyat dəhlizinin formalaşdırılmasında iştirakına mane ola bilməyib.

Bundan əlavə, 86 yaşlı Əli Xamneyinin varisi ilə bağlı məsələ də getdikcə aktuallaşır. Hakim elitada yerini yenidən möhkəmlətməsi və nüfuzlu klana mənsub olması Laricaniyə bu mübarizədə iştirak etmək üçün ciddi imkanlar yaradır.

Bununla belə, ekspertlər xəbərdarlıq edirlər ki, əgər İran yaxın vaxtlarda Qərblə genişmiqyaslı danışıqlara başlamasa və daxili siyasətinə yenidən baxmasa, o zaman kədr dəyişiklikləri batan “Titanik”in göyrtəsində oturaqların yeni-

dən təşkilindən başqa bir şey qalmayacaq. Hər kəs İranla bərabər batacaq.

“Alyans” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, son günlər İranın hakimiyyət strukturlarında aparılan dəyişikliklərin nüvə danışıqları ilə çox əlaqəsi yoxdur: “Çünki danışıqlarda İranın mövqeyinə münasibətdə ali dini liderlə prezident arasında heç bir fikir ayrılığı görünmür. ABŞ-nin əsas tələbi ondan ibarətdir ki, İran uranı yalnız mülki məqsədlərlə istifadə eləsin və ölkə daxilində onu zənginləşdirməsin. Burada iki variant təklif olunur: ya zənginləşdirilmiş uran xaricdən alınsın, yaxud bölgədə uranı zənginləşdirmək üçün konsorsium yaradılsın. Bu konsorsiuma qonşu ərəb dövlətləri, ABŞ və MAQATE-nin daxil edilməsi təklif edilir. Nüvə danışıqlarında əsas fikir ayrılığı da ondan ibarətdir ki, həm dini lider, həm prezident hesab edir ki, uranın zənginləşdirilməsi İran dövlətinin qürur mənbəyidir. Elmin, sənayenin inkişafının göstəricisidir və İran ondan imtina etmək fikrində deyil. Yəni əgər İrana qarşı növbəti müharibə başlasa, yenə də İran ölkə daxilində uranın zənginləşdirilməsindən imtina etməyəcək. Bundan əvvəlki danışıqlarda da əsas fikir ayrılığı uranın zənginləşdirilməsi ilə bağlı idi. Dəfələrlə İran Prezidenti Məsud Pezeşkiyan da bu barədə bəyanatlarla çıxış edib və qəti şəkildə deyib ki, uranın zənginləşdirilməsi ilə bağlı

ABŞ-nin və Qəterin təklifi qəbul olunmayacaq. Bu səbəbdən hakimiyyət strukturlarında baş verən dəyişiklikləri də birbaşa nüvə danışıqları ilə əlaqələndirmək olmur”.

Onun sözlərinə görə, son günlər prezident Pezeşkiyanın fəaliyyəti, onun səsləndirdiyi bəyanatlar ölkənin dini liderinin yaxın ətrafının çıxışlarından kifayət qədər fərqlənir: “Görünür ki, bu, hakimiyyət dairələrində narahatlıq doğurub”.

Ekspert qeyd etdi ki, əsas fikir ayrılıqlarından biri Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı ABŞ və Ermənistan arasında əldə olunmuş razılığa münasibət məsələsindədir: “Bu məsələdə dini liderin müşaviri Əli Əkbər Vilayəti çox kəskin mövqe tutdu. Ancaq ölkənin xarici işlər naziri və prezidenti bu mövqenin əksinə mövqe ortaya qoydular. Laricinin məlum vəzifəyə gətirilməsi də bu fikir ayrılıqlarından doğan narahatlıqların nəticəsidir. Sanki Pezeşkiyanın qarşısına Laricaniyi çıxarırlar. Son ayların hadisələri dini liderlə prezident hakimiyyəti arasında müəyyən ziddiyyətlərin yarana biləcəyini ortaya qoydu. Görünür, bu cür halların qarşısını almaq üçün də bu addımlar atılır”.

Nüvə danışıqlarına gəldikdə isə A.Səmədov hesab edir ki, hələlik ABŞ ilə razılığa gəlməyin mümkün olacağına inan çox azdır.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Rəqsanə müharibəsi

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Azərbaycan hökuməti hörmətli manislarımızdan (doğrusu, ona da xalq artisti adı verilibmi, xəbərim yoxdur, inşallah, yatıb-çıxsm verərlər) Rəqsanə İsmayilovanı dələduzluqda ittiham edərək türməyə salmışdır. Kiməsə 520 min dollar atmışdır - belə deyilir. Görəsən, uca millətimiz manislara bu qədər pulu nə üçün etibar edib verir və sonra zibilə düşür? Birinci dəfə deyil axı. Normal bir insan, sadə vətəndaş həmin o dələduzluq qurbanından, sizi inandırım ki, heç 50 qəpik də ala bilməz. Lap yalvar-yapış, özünü öldür, dilən. Xeyri yoxdur. Ancaq manis görən anda əriyib mum olurlar. Həddən artıq musiqili xalqıq. Məncə, bir çox problemlər buradan qaynaqlanır.

Sözgəlişi, mənim heç yadımdan çıxmaz, həmin bu Rəqsanə xanımın "Bivəfa" mahnısı moda minən vaxtlar idi, küçədə gedirdim, gördüm bir nəfər pəncərələri də açıb, maşında o diringiyə xod verib şəstlə gedir. Elə həzirləşirdim söyən, maşın yanımda əyləndi, sürücü başını çıxarıb salam verdi. Əlim üzümde qaldı, çünki maşını sürən bərkgedən siyasətçilərimizdən biri idi (hətta bir ara partiya sədri də olmuşdu, adını yazmağa ehtiyac və mənə görmürəm, hamımız aşağı-yuxarı o gündəyik).

Bax, mən tutuq ki, musiqidən-zaddan heç nə qanmıram, axı insan belə cəfəngiyyətə necə qulaq asa bilər: "Əlimi tutandan ürəyimi itirdim, itirdim, aha, itirdim, Yolunu qəlbimin evinə gətirdim, Gətirdim, aha, gətirdim, Bivəfa, bivəfa" və sairə.

Sözüm odur ki, biz gerek bir az susaq və sükuta qulaq asa. Başa düşürəm, şad günlərdir, ölkəmiz durmadan inkişaf edir, pomidor istehsalı artmışdır və sairə - ancaq çox mahnıya aludə olmaq bizi haradasa Hindistan xalqlarına oxşada bilər. Bu işə nəse dövlət səviyyəsində sərəncam verilə yaxşı olardı. Məsələn, başlanğıc olaraq toyda, restoranda musiqi qadağan edilə, çox əla olardı. Adam bilmir nə yeyir, nə içir. Pul verib rəsmən qulağımızı zorladırıq. Ehsan işini tarazlayandan sonra musiqiyə əncam çəkilsin. Çətindirsə, rayon-rayon, addım-addım məqsədə yaxınlaşaq.

Qayıdaq Rəqsanənin həbsi mövzusunə. İsmayilova qərardan apelyasiya şikayəti veribdir. Lakin ən gözlənilməz açıqlama onun ərindən gəlir. **Sitat:** "Hər kəs açıqlama gözləyir, artıq mənim susmağım düzgün deyil, bu olanlar qarşısında kişi susmaz! Bu gün bütün açıqlamalar veriləcək. Biz başqa ölkənin vətəndaşı olduğumuz üçün burada ailəmlə birgə əlimizdən heç bir şey gəlmir. Mən Fəzil Əmiraslanov bir Rusiya vətəndaşı olaraq Rusiya səfirliyindən kömək istəyirəm, mənim və övladlarımla təhlükəsizliyini təmin etsinlər, ölkəmə geri göndərsinlər". Sitatın sonu.

Bu, artıq müstəqilliyimizə təhdid və demokratik quruluşa təhlükə yaradır. Şəxsən mən Rəqsanənin ərinin sözlərini Putinin diksiyası ilə dinlədim. Əgər Rusiya Rəqsanənin ərinin müraciətindən sui-istifadə edərək xüsusi hərbi əməliyyat keçirib Rəqsanəni azad etməyə çalışsa, ciddi problemlər yaranar. Tarixdə belə şeylər olubdur. Məsələn, Troya müharibələri necə başlamışdı? Homerin yazdığına görə, Troya çarının oğlu Paris Sparta çarı Menelayın övrəti, gözəllər gözəli Yelenanı qaçırmışdı. ("Qaçan gəlinlər" mövzusu o vaxtlar da var imiş). Bundan sonra Menelay qoşun yığır, qərdeşi Ağaməmmun müəllim də əsgərlərə qoşulur, hücumu keçirirlər indiki Türkiyə ərazisinə. Çanaqqala tərəfdə Troyanın xarabalıqları indiyə qədər durur. Böyük ehtimalla Troyanı o vaxt türklər işlətsəydi, heç spartalılara məğlub olmazdılar.

Nəsə, mövzumuz bu deyil, sadəcə, narahatlığımı ifadə elədim ki, ölkələrimiz arasında "1-ci Rəqsanə müharibəsi" başlaması ehtimalı gündən-günə artır. Rusiya həmişə belə oxşar, gic bir bəhanə tapıb ora-bura giribdir.

Əslində bütün müharibələr orta hesabla elə bu cür gic bəhanə, axmaq səbəblə başlayır. Məsələn, 1969-cu ildə Salvador futbolda Hondurası udandan sonra 5 günlük müharibə başlamışdı və ... 5 minə yaxın insan tələfatı olmuşdu. Səbəb də məhz Hondurasın "bizi niyə udmusunuz" qəzəbi olmuşdur.

Görün indi biz nə qədər sülhsevər millətlik, futbolda daim uduşsaq da heç kimə müharibə elan etmirik.

Azərbaycanın və Ukraynanın xarici işlər nazirləri Ceyhun Bayramov və Andrey Sibiqa arasında telefon danışığı olub. Sibiqa Azərbaycan və ABŞ arasında əldə olunan razılaşmalara, habelə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Vaşinqtona səfəri zamanı əldə olunan Ermənistanla münasibətlərin normallaşdırılması prosesində əldə olunan irəliləyişlərə görə Bakını təbrik edib. Bayramov və Sibiqa Azərbaycan və Ukrayna arasında tərəfdaşlığın aktual məsələlərini, o cümlədən siyasi, iqtisadi, enerji, nəqliyyat və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə ediblər. Tərəflər ikitərəfli əlaqələrin inkişafında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə hökumətlərarası komissiyanın rolunu qeyd ediblər.

Kiyevlə artan diplomatik təmaslar - Bakının məqsədi...

Rusiya daha bir enerji obyektimizə hücum etdi; Ukrayna ilə əlaqələr Azərbaycan üçün hansı risklər yaradır? - reaksiya

Ukrayna Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbəri humanitar yardıma və münasibətdən zərər çəkmiş ərazilərin bərpasında dəstəyə görə Azərbaycanla təşəkkür edib. Sibiqa Bayramova Rusiya-Ukrayna münasibəti üzrə danışıqlar prosesi barədə məlumat verib.

Ukrayna tərəfinin məlumatı deyilir ki, Sibiqa Ceyhun Bayramovla söhbətində Rusiyanın SOCAR obyektlərinə və Orlovka qazölçən stansiyasına zərbələr endirməsinin məqsədli və qəbul ediləməz olduğunu vurğulayıb.

"Yeni Müsavat" xatırladır ki, Moskva-Bakı gərginliyi fonunda Azərbaycan-Ukrayna diplomatik münasibətlərdə canlanma nəzərə çarpır. Son olaraq Azərbaycanın Ukraynaya humanitar yardım məqsədilə nəzərdə tutduğu elektrik avadanlıqlarından ibarət yükün növbəti hissəsi Sumqayıt Texnologiyalar Parkının ərazisindən yola salınıb.

Məlumatla görə, humanitar yükün tərkibinə ümumilikdə 90 min metrə yaxın elektrik kabelləri və naqillər, həmçinin 25 ədəd generator və 7 dəst transformator daxildir. Ukraynada davam edən müharibədən zərər görmüş bölgələrin elektrik enerjisi ilə dayanıqlı təchizatının bərpasına dəstək məqsədilə göndərilən bu avadanlıqların ilk hissəsi 10 yük avtomobilindən ibarət karvanla yola salınıb.

Azərbaycanın Ukraynaya göstərdiyi ümumi humanitar dəstək, o cümlədən bərpa və yenidənqurma yönümlü yardımların ümumi dəyəri artıq 44 milyon ABŞ

dollarını keçib. Ötən həftə Caliber.az saytı belə bir məlumat yaymışdı ki, Rusiya Azərbaycanın maraqlarına qarşı təcavüzkar siyasətini davam etdirərsə, rəsmi Bakı Ukraynaya öz arsenalında olan silah-sursat tədarükünə qoyulan embarqonun ləğv edilməsi məsələsini nəzərdən keçirməyə başlayacaq.

Rusiya XİN-in nümayəndəsi Aleksey Fadeev briqadada deyib ki, azərbaycanlı tərəfdaşlara Ukraynaya silah-sursat və yaxud ikili təyinatlı humanitar yardımın göndərilməsi məsələsində Moskvanın mövqeyi yaxşı məlumdur.

Rusiyalı diplomat qeyd edib ki, "bu addımlar dinc niyəzlənməyə töhfə vermir və vəziyyəti daha da çətinləşdirir". Rusiya tərəfi son aylar bəyan edib ki, Kiyev Rusiya-Azərbaycan münasibətlərini məqsədli şəkildə gərginləşdirmək siyasəti yürüdü.

Bu arada, rus ordusu Ukraynaya növbəti zərbələr endirib. Musavat.com xəbər verir ki, avqustun 17-də Rusiya hərbiçiləri Ukrayna ərazisinə həm pilotsuz uçuş aparatları, həm də raketlər buraxıblar. Bu barədə məlumatı Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Hava Qüvvələri Telegram kanalında açıqlayıb.

Məlumatla görə, Odesada rusların "Şahed" tipli dronları "Nova Poçta" şirkətinə məxsus terminallardan birini və SOCAR-ın yanacaqdoldurma məntəqəsini hədəfə alıb. Nəticədə şəhərdə güclü partlayış baş verib. Hələlik dağıntıların miqyası və mümkün itkilər barədə

rəsmi açıqlama verilməyib.

Bu, SOCAR obyektlərinin Rusiya tərəfindən ilk dəfə hədəf alınması deyil. Avqustun 7-8-də də Rusiya ordusu Odessa bölgəsində SOCAR-ın neft deposuna dron hücumu təşkil edib. Hücum nəticəsində boru xətti partlamış, yanğın baş vermiş və dörd SOCAR əməkdaşı yaralanmışdı. Hadisə ilə bağlı Bakıdan Ukraynaya təcili yardım göndərilmiş, Azərbaycan hökuməti 2 milyon dollarlıq humanitar yardım ayıracağını açıqlamışdı.

Bundan əvvəl isə Azərbaycanın qazının Ukraynaya nəql edildiyi enerji obyektinə hücum edilmişdi. Ekspertlər bildirirlər ki, Rusiya tərəfindən SOCAR-a məxsus obyektlərin hədəf alınması təsadüfi deyil. Bu hücumların həm Ukraynanın enerji təhlükəsizliyinə, həm də Azərbaycanla Kiyev arasındakı strateji əməkdaşlığa zərbə vurmaq məqsədi daşıdığı qeyd olunur. Odessa Vilayət Dövlət Administrasiyasının sədri Oleq Kiper bildirib ki, hava hücumundan müdafiə qüvvələrinin aktiv fəaliyyətinə baxmayaraq, Odessa rayonunda zərbələrin nəticələri qeydə alınıb. Kiper deyib ki, hücum nəticəsində şəhər ətrafında yerləşən yanacaq-enerji infrastruktur obyektində və ikimərtəbəli binada yanğın baş verib.

Bu hücumlar fonunda Bakı-Kiyev diplomatik təmasları Azərbaycan üçün hansı risklər yaradır? **Professor Qabil Hüseynli** "Yeni Müsavat" a bildirdi ki, Azərbaycan-Ukrayna əlaqələri Rusiya

əleyhinə yönəlməyib. Onun sözlərinə görə, iki ölkə arasında enerji sahəsində əməkdaşlıq Moskvanı hiddətləndirir deyərək terrora əl atıb. Bununla yanaşı, Q.Hüseynli Rusiyanın Azərbaycana aid enerji obyektlərinə, YDM-lərə hücumlarının nəticə verməyəcəyini vurğuladı: "Bu, terror və təhdid hərəkətidir. Rusiya Azərbaycanı özünə müttəfiq və dost hesab edirsə, onun enerji infrastrukturuna niyə hücum edir? Deməli, müttəfiq yox, düşmən addımıdır. Bu da Rusiyanın dövlət siyasətinin mahiyyətini ortaya qoyur. Hesab edirəm ki, rəsmi Bakı son hücumlarla bağlı Rusiya dövlətinə nota göndərməli və izahat tələb etməlidir".

Professor bildirdi ki, Bakı-Kiyev əlaqələri Rusiyaya zərər vurmur, sadəcə, Kreml bundan qəzəblənir, zərbələr endirməklə göz qorxutmaq istəyir: "Amma bu, bizi Ukraynaya humanitar yardım göstərməkdən çəkindirir bilməz. Azərbaycan dost ölkəyə generator, transformator göndərir. Rusiya isə böhtan atır ki, hərbi yardım edirik. Əgər bu şəkildə bizi təhdid etməyə davam edəcəklərsə, Azərbaycan Ukrayna ilə bağlı o embarqonu aradan qaldırmağı istisna etməyib. Moskva Bakını buna vadar etməməlidir. Sadəcə, Rusiya şantaj və şər-böhtan yolu seçib. Hətta Həştərxan limanına dron hücumuna görə Azərbaycanı ittiham edirlər. Bu qədər absurd mövqe sərgilənir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Vaşinqton sənədinin parlamentdə ratifikasiyası təklifi

Hüquqşünas liderlərin imzaladığı sənədin qanunverici orqanda təsdiq olunacağını anons etdi

Avqustun 8-də Vaşinqtonda keçirilən Azərbaycan-Ermənistan-ABŞ görüşü və əldə olunan razılaşmalar region üçün tamamilə yeni bir mərhələnin başlanğıcıdır.

Strateji tərəfdaşlıq xartiyası istiqamətində atılan addımlar, sülh sazişinin parafanması və Zəngəzur dəhlizi (Tramp yolu) üzrə razılıqlar Cənubi Qafqazda uzun illər davam edən gərginliyin aradan qalxması üçün real zəmin yaradır. Məsələ ondadır ki, 2020-ci ildən sonra formalaşan geosiyasi reallıq Azərbaycanın əlini gücləndirib. Azərbaycan qalib dövlət kimi tək cəmiyyəti üstünlüyünü deyil, diplomatik çəkisini də artırır.

Məsələnin digər tərəfi ondan ibarətdir ki, Vaşinqtonda imzalanmış üçtərəfli bəyannamə necə adlanmasından asılı olmayaraq, beynəlxalq müqavilədir, həm də dövlətlərarası müqavilə olduğu üçün onun parlamentdə ratifikasiya olunması məsələsi gündəmə gəlir. Çünki bəyannamədə tərəflər bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanıdıqlarından və müharibə etməyəcəklərinə dair üzərlərinə

öhdəlik götürdülərindən, bu sənəd məzmununa görə ilk sülh sazişidir.

"Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin bağlanması, icrası və ləğv edilməsi qaydaları haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun 1-ci maddəsində deyilir ki, "Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına, hamılıqla tanınan beynəlxalq hüquq prinsiplərinə və normalarına müvafiq surətdə qanun, adından asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasının bütün yazılı beynəlxalq müqavilələrinin (müqavilə, saziş, konvensiya, pakt, protokol, məktubların və ya notaların mübadiləsi və başqa adlı beynəlxalq müqavilələr) bağlanması, icrası və ləğv edilməsi qaydalarını müəyyənləşdirir.

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqaviləsi, adından asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla bu qanunda müəyyənləşdirilmiş qaydada yazılı şəkildə bağlanan razılaşmasıdır.

Bu normanın mətnindən görünür ki, imzalanmış üçtərəfli bəyannamə necə adlanmasından (adından) asılı olmayaraq, beynəlxalq müqavilədir, həm də dövlətlərarası müqavilə olduğu üçün Milli Məclisdə ratifikasiya olunmalıdır".

Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının sədri, millət vəkili Qüdrət

Həsənquliyev partiyanın mətbuat xidmətinə belə deyib. Deputatın fikrincə, bəyannamədə tərəflər bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanıdıqlarından və müharibə etməyəcəklərinə dair üzərlərinə öhdəlik götürdülərindən bu sənəd məzmununa görə ilk sülh sazişidir. "44 günlük savaşa son qoyan Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan arasında 10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış Üçtərəfli Birgə Bəyannamə də dövlətlərarası müqavilə idi və həmin müqaviləyə görə (hətta ratifikasiya olunmadan) Rusiya sülhməramlıları Azərbaycanı daxil olmuşdu. Vaşinqton bəyannaməsindən sonra yekun sülh sazişinin imzalanması üçün Ermənistanın konstitusiyasını dəyişməsinə tələb etmək ölkəmizin maraqlarından baxımından artıq əvvəlki

əhəmiyyətini itirib. Çünki bunun üçün Ermənistanda keçirilməli olan referendum onsuz da həmin ölkədə yaşanan siyasi gərginliyi bir az da artıracaq. Çəvik xarici siyasət odur ki, şəraitin dəyişməsi ilə bəzi məsələlərə münasibət də dəyişir. Bu, proseslərə məntiqi və realist yanaşma olardı. Əlbəttə, yekun sülh sazişinin tezliklə imzalanması regiona sülhün gəlməsini istəməyən qüvvələr daha da qıcıqlandıracaq. Amma başqa yolumuz yoxdur, bizə ölkəmizin inkişafı və xarici investisiyalar üçün Ermənistanla sülh, Zəngəzur dəhlizinin (Tramp yolunun) açılması lazımdır. ABŞ öz öhdəliklərinə sadıq olacağına, sülhə ən böyük kənar təminat Ermənistan Konstitusiyası yox, ABŞ Prezidentinin imzasıdır...

Bunun üçün Milli Məclisin növbədənkenar iclası çağırılmalı, Vaşinqton bəyannaməsi ratifikasiya olunmalı, yekun sülh sazişinin imzalanmasına konstitusiyaya uyğun olaraq parlament razılıq verməlidir".

Bəs digər ekspertlər nə düşünür, Vaşinqton bəyannaməsinin parlamentlərdə ratifikasiya olunmasına ehtiyac varmı? Bununla bağlı nə gözlənilir?

Hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli"Yeni Müsavat"a deyib ki, beynəlxalq müqavilələr hüquq haqqında Vyana Konvensiyasına əsasən, dövlətlər arasında yazılı formada bağlanan və beynəlxalq hüquqla nizamlanan, bir və ya öz aralarında əlaqəli olan bir neçə sənəddən ibarət beynəlxalq razılaşmalar adından asılı olmadan beynəlxalq müqavilələr hesab olunur: "Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin bağlanması, icrası və ləğv edilməsi qaydaları haqqında" Qanun ölkəmizin bağladığı beynəlxalq müqavilələri 2 növə ayırır: beynəlxalq dövlətlərarası müqavilələr və beynəlxalq hökumətlərarası müqavilələr. Beynəlxalq dövlətlərarası müqavilələr Azərbaycan Prezidenti və ya daxili prosedurlara uyğun olaraq onun xüsusi səlahiyyət verdiyi şəxs tərəfindən bağlana bilər və hökmən Milli Məclisdə təsdiq olunmalıdır.

Deputat: "Rusiya tək Azərbaycan üçün təhlükə deyil"

Asim Mollazadə

"Rusiya Ukraynanın enerji tədarükünün qarşısını almaq üçün bu addımları atır. Bununla yanaşı, xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, Rusiyanın bütün təbliğatı keçmiş SSRİ ölkələrinə, Azərbaycana qarşı işləyir".

Bunu Demokrat.az-a açıqlamasında Ukraynada SOCAR-ın yanacaq doldurma məntəqəsinin vurulmasından danışan **deputat Asim Mollazadə** deyib. Millət vəkili bildirib ki, Rusiya öz imperiya ambisiyalarını hər formada ifadə edir: "Rusiya tək Azərbaycan üçün deyil, bütün keçmiş sovet ölkələri üçün böyük bir təhlükədir. Rusiyanın Ukraynada həyata keçirdiyi insanlığa qarşı cinayətlərin qarşısını dünya almağa çalışmalıdır və Rusiyanı cilovlamalıdır. Əks halda, Rusiya öz hücumlarını daha da genişləndirəcək".

zamlanan bir sıra razılaşmaları nəzərdə tutur: "Beynəlxalq sərhədlərin toxunulmazlığı və ərazi əldə olunması üçün güc tətbiq etmənin yolverilməzliyi, bu məsələlərin yenidən təftiş mövzusu olmaması, indi və gələcəkdə hər hansı bir qisas cəhdinin qətiyyətlə rədd və istisna edilməsi, regionda və onun qonşuluğunda dövlətlərin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiyasına hörmət əsasında sülhün, sabitliyin və rifahın təşviqi üçün iki ölkə arasında ölkədaxili, iki-tərəfli və beynəlxalq nəqliyyatın təmini məqsədilə kommunikasiyaların açılması və s. məsələlərə dair Azərbaycanla Ermənistan arasında beynəlxalq hüquqla nizamlanan belə razılaşmalar sırasında".

Ona görə də Vaşinqton Bəyannaməsi Vyana Konvensiyasının və Azərbaycanın milli qanunvericiliyinin müddəalarına uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq dövlətlərarası müqaviləsi hesab olunmalıdır. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası beynəlxalq dövlətlərarası müqavilələrin Milli Məclisdə təsdiqini məcburi hesab edir. Baxmayaraq ki, bəyannamənin özündə onun parlamentlərdə ratifikasiyası nəzərdə tutulmayıb. Ümumiyyətlə, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin təsdiq etdiyi bəyannamə və birgə bəyannat adında olan beynəlxalq müqavilələrin heç birində onun parlamentdə təsdiq olunmasının məcburiliyi nəzərdə tutulmayıb".

Q.Əlibəyli onu da qeyd edib ki, birgə bəyannamə beynəlxalq hüquqla ni-

Q. Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Xamneyinin adamından müharibə anonsu

Rəhim Səfavi

Iran Ali Rəhbərinin hərbi müşaviri Rəhim Səfavi İranda ABŞ və İsrailə münasibətlərdə gərginliyin davam etdiyini bildirib. Musavat.com xəbər verir ki, Səfavi ölkəsinin atəşkəs vəziyyətində olmadığını, faktiki olaraq müharibə vəziyyətində olduğunu vurğulayıb:

"Biz atəşkəs vəziyyətində deyilik - biz müharibə vəziyyətindəyik", - deyərək qeyd edib.

Səfavi əlavə edib ki, İranla ABŞ və ya İsrail arasında heç bir protokol, razılaşma və ya razılaşdırılmış mexanizm mövcud deyil. O, həmçinin bildirib: "Düşünürəm ki, yeni müharibə baş verə bilər. Və ondan sonra müharibələr artıq olmayacaq".

ABŞ və Rusiya prezidentlərinin 15 avqust Alyaska görüşü ilə bağlı gözləntilərdən biri də Cənubi Qafqazla bağlı idi. Ehtimal edilirdi ki, tərəflər 8 avqust tarixində Ağ Evdə imzalanan anlaşmalar, konkret olaraq Zəngəzur dəhlizi, yaxud “Tramp yolu” mövzusunda da toxunacaq.

Belə fikirlər var ki, Tramp-Putin dialoqunun davam etməsi və Kreml sahibinin amerikalı həmkarının fəaliyyətini müsbət qiymətləndirməsi Azərbaycanın da maraqlarına uyğundur, çünki o halda Kreml açıq-aşkar Zəngəzur dəhlizinin işlədilməsi üçün ABŞ-ın səylərinin qarşısını almaq istəməyəcək. Əks halda, Putin “Tramp marşrutu”nun əleyhinə çıxmış olacaq ki, bu da Ağ Evdə mənfəi qarşılanacaq. Bu isə Azərbaycanla Ermənistanı imkan yaradır ki, Zəngəzur dəhlizinin tikintisi və işə düşməsi prosesini sürətləndirsin.

Maraqlıdır ki, Alyaska görüşü ərəfəsi Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk TASS-a açıqlamasında loyal münasibət bildirir.

Sitat: “Biz məsələyə belə yanaşıq: Ermənistan bizim strateji müttəfiqimizdir və əgər Ermənistan hesab edirsə ki, hansısa layihə onlar üçün faydalıdır, biz, təbii ki, burada Ermənistanı dəstəkləyirik. Əgər İrəvan Zəngəzur dəhlizinin (“Tramp marşrutu”) yaradılmasını zəruri hesab edirsə, Rusiya bu məsələdə Ermənistanı dəstəkləyir. Əgər onlar hesab edirlərsə ki, Vaşinqtonda müvafiq bəyannamənin imzalanması daha çox təhlükəsizlik zəmanətləri verir, o halda bu yaxşıdır, çünki biz də Cənubi Qafqazda sülh proseslərini dəstəkləyirik, bu, bizim maraqlarımıza tam cavab verir”.

Overçuk həmçinin bu həftə Azərbaycan nümayəndələri ilə

Alyaskada “Tramp yolu” söhbəti - Kreml valı dəyişir?

Bu həftə Moskva Bakı ilə blokadada olan yolları müzakirə edəcək - əsas gözlənti

Moskvada görüş keçirəcəyini deyib. Görüşün əsas mövzusu Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının blokadasının aradan qaldırılması, xüsusilə Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı müzakirələr olacaq.

Belə çıxır ki, Rusiya valı dəyişir? Bəs Bakı Rusiyaya nümayəndə göndərəcəkmi? Alyaskada Zəngəzur məsələsi müzakirə olunubmu? Olması, ya olmaması Azərbaycan üçün daha yaxşıdır?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında Zəngəzur dəhlizinin açılmasına olan əngəllərin aradan qaldırılmasından söz açdı: “Rusiya Ermənistanla Azərbaycan arasındakı böyük sülh sazişinin imzalanmasından narahət idi. 8 avqustda Vaşinqtonda imzalanan sazişin yalnız paraflanma sənədi olduğunu gördükdən sonra Kremlin məsələyə və baş tutan görüşə münasibəti dəyişdi. Moskva in-

diki məqamda doğrudan da Zəngəzur dəhlizinin açılmasını səmimi şəkildə istəyir. Çünki şimal qonşumuz Qərbin iqtisadi sanksiya dalğaları altında boğulur. Kreml rəsmiləri bu baxımdan Zəngəzur dəhlizinə alternativ kimi baxırlar. Overçuk da “Ermənistan bizim strateji müttəfiqimizdir” ifadəsini boş yerə işlətmir. “Putinin dili” adlandırılan keçmiş “KQB” zabiti bununla onu demək istəyir ki, Zəngəzur dəhlizi Rusiyanın da

maraqlarına cavab verəcək. Yeni sanksiyalar altındakı Rusiya öz məhsullarını Ermənistan üzərindən, erməni brendi kimi xarici bazara çıxara biləcək. Görünür, Alyaskada prezident Trampa həmkarı Putin bu məsələdə də razılığa gəlib. Ona görə də Moskva Güney Qafqazla bağlı məsələlərə ilıq münasibət sərgiləyir. Birmənalı olaraq Zəngəzur dəhlizi açılacaq. Azərbaycan tərəfi öz üzərinə düşəni vaxtından əvvəl edib. İndi növbə Ermənistandır. Zəngəzur dəhlizi artıq Güney Qafqaza aid məsələ deyil. Qlobal layihədir və bu layihənin Britaniya, Çin kimi donorları var.

paraflanmasından dərhal sonra Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova imzalanan sənədləri və oradakı mədələri dəstəklədiyini bildirmişdi. Təxmini eyni üslubda digər Kreml rəsmiləri də açıqlamalar vermişdi. O zaman bunu Alyaskada gözlənilən Tramp-Putin görüşünə görə etdiklərini də düşünmək olardı. Amma sonradan məsələyə yanaşmalarda korreklər edildiyini gördük. Xüsusilə kommunikasiyaların açılması ilə bağlı əldə olunan razılaşmalara münasibətdə özlərinin də bu prosesin içində olmalı olduqlarını deməyə başladılar. Yeni ABŞ-nin faktiki olaraq yola nəzarət etməsinə etiraz etməyə ehtiyat etdilər. Amma maraqlarının regionda qalmaları ilə bağlı fikirlərini isə açıq bildirdilər. Başqa zaman olsaydı bu məsələdə Rusiya daha aqressiv və təhdid dili ilə danışardı. Amma Alyaska görüşündən sonra müəyyən vaxt qazanan Rusiya hazırkı durumda Trampa münasibətlərində gərginlik yaratmaq istəmir. Çünki Ağ Evdən verilən məlumatlara görə, danışıqlar davam etdiriləcək, məsləhətləşmələr aparılacaq. O səbəbdən, Rusiyaya qarşı yeni ağır sanksiyalar məsələsinə azı 2-3 həftə sonra baxıla biləcəyi ilə bağlı Tramp açıqlama verib. Deməli, Rusiya hələ nələrsə ümid etdiyindən konkret Trampa münasibətləri korlamaq istəmir. Amma gedişatın uzun çəkməyəcəyi də bəlidir. Məhz o zaman Rusiyadan başqa ritorikada bəyanatlar, təhdidlər eşidə bilirik. Amma hazırda onun əl-qolu bağlı olduğundan ilk növbədə kommunikasiyalarla bağlı imzalanmış sənədin hüquqi prosedurlarını yekunlaşdırıb, yolun açılması ilə bağlı işlərə dərhal başlamaq lazımdır ki, sonradan buna mane olmaq imkanları olmasın”.

Q Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Alyaska görüşü ərəfəsində prezident Tramp işarə etdi ki, bu, bir növ sınaq görüşüdür, necə deyirlər, diplomatik “probadır”. Amma onu da vurğuladı ki, bundan sonra növbəti baş tutmaya da bilər, ona görə də 15 avqust görüşünü tamam önəmli deyil.

Hüseyinbala SƏLİMOV

göstərməyəcəyi təqdirdə ona qarşı iqtisadi sanksiyaların artırılacağı və gücləndiriləcəyi bildirilirdi.

Bəs Alyaskada nə alındı? İnanırsız, konkret söz deyən yoxdur, əksinə, daha çox təhlilçi və müşahidəçi bu fikirdədir ki, Tramp, deyəsən, fiaskoya uğradı; hətta atəşkeslə bağlı razılıq əldə olunmadığı anlaşılır, halbuki bu, danışıqların ilk pilləsi olardı...

Aydınır ki, Rusiya bütün hallarda razı qalmalıdır, çünki onlarla danışmaq, dialoq qurmağa çalışmaq bir növ hesablaşmaq əlaməti sayılır: Kreml də, prezident Putinə də hələ ki bu, lazımdır.

Müşahidəçilərin daha bir detal gözlərindən qaçmayıb: Lavrovun köynəyinin üstündə SSRİ yazılıbmış! Düşünürük, bundan da müəyyən nəticə çıxarmaq olar...

Həm də bugünlərdə baş tutan Vaşinqton görüşündən Moskva yetərinə zərbə aldı və elə bu səbəbdən Alyaska ilə bağlı böyük ümidlər yox idi. Daha bir zərbə, daha bir təslimçilik Kreml üçün ağır olardı: Vaşinqtonda görüş baş tutan kimi Kreml “ideoloqu” Duqin elə vaxt-şivən qopardı ki...

Prinsipçə, Aleksandr Duqin cənablarını “anlamaq” olar:

dünya siyasətində böyük geopolitika erası başlayıb, geosiyasi və geoiktisadi maraqlar romantik siyasi idealları (demokratiya, globalizm, planetar təfəkkür, hətta humanizm!) səhnədən sıxışdırır, dünya siyasətçilərinin hamısı ilk növbədə “bunu etsək, nə qazanacağıq?” soruşurlar və yalnız bndən sonra nəse edir...

Üstəgəl, elə geopolitika da elm kimi ölkələri yerləşdiyi bölgələrin, eləcə də dünyanın coğrafi özəlliklərindən, dənizlərləndən-oceanlarından, boğazlarından-kanallarından, çaylarından-girişlərindən-çıxışlarından, böyük yollarından, ümumiyyətlə, kommunikasiyalarından istifadə etməyi və imkan daxilində onları nəzarətə götürməyi öyrədir və hətta buna səsləyir də.

Bir tərəfdən Rusiyanın Zəngəzur dəhlizini nəzarətə götürmək üçün bu qədər çəbalaşması, Duqin cənablarınınsa ölkəsi prosesi ududuğuna görə az qala isterik-epileptik tutmalar keçirməsi təəccüblü gəlir. Amma o, da var ki, ABŞ da siyasi filantrop deyil, onu da Zəngəzur dəhlizində maraq, hətta qazanc və bir də Trampın öz maraqları cəlb edir.

Yaxud da, məsələn, Böyük Britaniya (səhv etməməsə!)

bugünədək Cəbəllütariq boğazına elə-belə, “darıxdığından” nəzarət edirmiyə? Ya da bir neçə ay öncə ABŞ Panama kanalı uğrunda savaşa çıxmamışdı-mı?..

Dediyimiz budur ki, bunları başa düşürük və demirik ki, Duqin cənabları tamam sərsəmləyib, xərifləyibdir. Amma ağılı olsaydı başqa məsələlərin də üstündə düşünərdi.

Məsələn, birincisi: axı niyə görə nəinki Azərbaycan, hətta hələki Rusiyanın nəzarətində olan Ermənistan da bu layihə-də ABŞ-a üstünlük verir? Onları buna nə vadar edir?

İkincisi, düşünərdi ki, axı niyə görə hətta qonşu ölkələr Rusiyadan qaçmağa, digər ölkələrlə əməkdaşlıq etməyə can atırlar? Niyə? Səbəbi nədir? Niyə Duqin və digər savadlı ruslar SSRİ-nin süqutunun ilk illərində bir sıra əcnəbi politoloqların bir tövsiyəsini (çalışın ölkənizi digər ölkələr və xalqlar üçün cəlbədicə edin!) hələ də qəribçiliyə salır və onun haqqında düşünmürlər? Bəlkə onlar haqlı idi?

Üçüncüsü, indi dünyada hamı bütün sferalarda ekstensiv inkişafdan intensiv inkişaf yoluna keçməyə çalışır. Bir daha deyirəm: bütün sferalarda! Görün, Rusiyanın indinin özün-

də nə qədər resursları var!.. Ruslar onlardan intensiv şəkildə istifadə edə bilirmiyə? İnanın, şəxsən iqtisadçı olmasaq da tələbək vaxtı hamımız öz aramızdakı söhbətlərdə soruşduğ ki, axı niyə, məsələn, Finlandiya mebeli (indini bilmirəm, o vaxt belə idi) dünyada məşhur olsun, SSRİ mebelini-sə lağa qoysunlar? SSRİ-nin meşələri yox idimi?..

Müstəqillik qazananda onlardan soruşulanda ki, bəs milli valyutanızın arxasında nə dayanacaq, hətta estonlar deyirdi ki, ən böyük sərvətimiz meşələrimdir! Və ya Ukraynanın torpaqları, mineralları çoxunu (eləcə də Tramp!) cəlb etmir-mi? Rusiyanın bunları yoxdurmu? Dünyada hətta almaz (nefti-qazı demirəm) ehtiyatlarına görə ilk iki ölkə var: Rusiya və CAR.

Baxın, kiçik Yaponiya, nə bilim, Cənubi Koreya öz məhdud resurslarından necə effektiv istifadə edir! Kuril adaları Rusiya üçün deryada bir damla kimidir, hətta onu da Yaponiya vermir və əllərində saxlayırlar, halbuki yaponlar bu kiçik adalardan bir Allah bilir ki, nə qədər fayda götürərdilər! Ruslar nə özləri bunu bacarı, nə də başqasına imkan verirlər.

Gözləri hey kənardadır.

Keçmiş “yenidənqurma” zamanı azca ağıllanmışdılar: deyirdilər ki, raket düzəldirik, amma xətrə bəşirə qazanımız yoxdur. Fəqət, sonra nə oldu? Araç, duzlu xiyar, salo (donuz piyi) və qara çörək problemini həll edəndən sonra yenidən gözləri qızdı, başladılar “Rossiya bolshaya!” qışqırmağa.

Bir daha sonuncu Vaşinqton prosesinə gəldikdə, hansı ki, Duqini lap isterik hala saldı, bu, həqiqətən böyük hadisə oldu, özü də iki aspektdən.

Birincisi, Bakı ilə İrəvan (bunun Ankara-İrəvan münasibətləri üçün də nəticələri ola-çaq) arasındakı sülh yolunun ən azı üçdən ikisi çox uğurla, möhtəşəm şəkildə keçildi.

İkincisi, ABŞ işarə etdi ki, heç də postsovet məkanını, o cümlədən Cənubi Qafqazı Rusiyaya və V.Putinə “hədiyyə” etmək fikrində deyil, Ermənistanla, xüsusən də bizim Azərbaycanla dərin əlaqələr qurmaq fikrindədir, çünki Zəngəzur dəhlizi, Transxəzər marşrutu ilə bağlı işlər gec-tez böyük geoiktisadi layihə olacaq - yəni buradan həqiqətən böyük geosiyasi və geoiktisadi qazanc qoxusu gəlir. Odur, ruslar Alyaskada da zərbə almağa hazır deyildilər...

"Donbasdan çıxmıyacağıq!" deyib

ABŞ-yə getdi - Ukrayna üçün tarixi gün

Putinin ardınca Zelenski və avropalı müttəfiqlər də Ağ Ev lideri ilə görüşdülər - hərbi, yoxsa sülh?

Avropa İttifaqının xarici siyasət üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas Rusiyanın müharibəni tezliklə bitirmək niyyətində olmadığını bildirib. Kallas Rusiya və ABŞ liderlərinin Alyaskada keçirilən görüşünün yekunlarına dair qənaətlərini X sosial şəbəkəsində paylaşmış.

"Prezident Trampın sülh razılaşmasına nail olmaq əzmi son dərəcə vacibdir. Al və bizim avropalı tərəfdaşlarımız Al-yaskadakı görüşdən əvvəl ABŞ Prezidenti ilə koordinasiya üzərində işləyirdilər. Bununla belə, sərt realıq ondan ibarətdir ki, Rusiyanın bu müharibəni tezliklə bitirmək niyyəti yoxdur", - o yazmış.

Onun sözlərinə görə, Rusiya lideri Vladimir Putin danışıqları uzatmaqda davam edir və bundan qurtulacağına ümid edir: "O, qətləri dayandırmıq üçün heç bir öhdəlik götürmədən Ankarıdan ayrılıb".

Kallas həmçinin qeyd edib ki, ABŞ Rusiyanı ciddi danışıqlara məcbur etmək gücünə malikdir və Al Rusiyanın hərəkətlərinin uğur qazanmaması və istənilən sülhün davamlı olması üçün Ukrayna və ABŞ ilə əməkdaşlıq edəcək.

Ukrayna xarici işlər naziri Andrey Sibiqa ilə türkiyəli həmkarı Hakan Fidan arasında telefon danışıqları.

Ukraynalı nazir bu barədə X-dəki hesabında yazmış. "Mən nazir Fidana son danışıqların mahiyyəti və gələcək addımlarımız barədə məlumat verdim. Prezidentlər Volodimir Zelenski və Donald Tramp arasında bazar ertəsi keçiriləcək görüş çox əhəmiyyətli olacaq. Biz Ukrayna-ABŞ-Rusiya görüşünün ən qısa zamanda ən yüksək səviyyədə təşkilatı sayılmasını dəstəkləyirik. İndiyədək Rusiya müharibəni bitirmək istəyinin heç bir real əlamətini nümayiş etdirməmişdir. Rusi-

yalıların hücumları və zərbələri davam edir", - o bildirib.

Nazir qeyd edib ki, Ukrayna Türkiyənin onun suverenliyi və ərazi bütövlüyünə verdiyi dəstəyi, eləcə də sülh səylərindəki mühüm rolunu yüksək qiymətləndirir: "Müharibə zamanı Türkiyə sülhün əldə edilməsinə yönəlmiş görüşlər üçün mühüm platforma olub".

Yeri gəlmişkən, avqustun 18-də Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ABŞ-də Trampa görüşüb.

Zelenskinin Vaşinqtona çatdıqdan sonra yazdığı ilk məsaj dünyada ciddi müzakirələrə səbəb olub. Müxtəlif nəzəriyyələr, versiyalar irəli sürülür. Kimisi deyir ki, Zelenski bu məsajı ilə güzəştə gedəcəyini bəyan edir, kimisi də əksini düşündür.

Musavat.com Zelenskinin rəsmi Telegram kanalından götürülən həmin mesajın məzmununu təqdim edir: "Mən artıq Vaşinqtondayam. Sabah ABŞ Prezidenti ilə, eləcə də Avropa liderləri ilə görüşəcəyəm. ABŞ Prezidentinə dəvət üçün təşəkkür edirəm. Biz hamımız istəyirik ki, bu müharibə tez və dayanıqlı sülhlə bitsin. Bu dəfə əvvəlki illərdə olduğu kimi olmamalıdır - nə 1994-cü ildə verilən, amma işləməyən "təhlükəsizlik zəmanətləri", nə də Krim və Donbasın güzəştə gedilməsi təkrar olunmamalıdır".

Ukrayna lideri vurğulayıb ki, bu gün ukraynalılar müstəqillik və torpaqlarını qorumaq uğrunda inadla mübarizə aparırlar: "Ukraynalılar 2022-ci ildən sonra nə Kiyevi, nə Odesanı, nə də Xarkovu vermədilər. Bu gün Donetsk və Sumı istiqamətlərində ordumuzun uğurları var. Əminəm ki, ölkəmizi müdafiə edəcəyik, real təhlükəsizlik zəmanətləri qazanacağıq".

Zelenski həmçinin ABŞ Prezidenti Trampa, amerikalılara və Avropa tərəfdaşlarına göstərdikləri dəstəyə görə təşəkkür edib: "Bizim xalqımız prezident Trampa, Amerikadakı hər kəsə və bütün tərəfdaşlara dəstəyə görə minnətdardır. Rusiya başladığı bu müharibəni dayandırmalıdır. Mən inanıram ki, ABŞ ilə, Avropadakı dostlarımızla birgə gücümüz Rusiyanı həqiqi sülhə məcbur edəcək".

Bəs Zelenski hansı "kozır" Vaşinqtona gedib? Ukraynanın taleyi necə həll oluna bilər? Başqa postsovet ölkələrinin taleyinə mümkün təsirlər hansılar ola bilər?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Musavat"a bildirib ki, "kozır" söhbəti Trampın əlində bir bəhanə idi: "İlin əvvəlində Zelenski ilə görüşündə bu arqumenti səsləndirən Tramp nədənsə unudurdu ki, təcavüzə uğrayan tərəf Ukraynadır. Rusiya açıq şəkildə Ukraynanın müstəqilliyinə və suverenliyinə son verməyi gizlətmirdi. Dolayısıyla Ukrayna savaşmaq məcburiyyətində qalmış, özünü müdafiə etməyə çalışmış. Zelenskinin əlindəki "kozır" məhz bu idi və bu, poker oyununda ən yüksək səviyyəli "kozır" sayılan "As"-a (A) bərabərdir".

Ekspertin fikrincə, Putinin Ukraynadan tələbləri heç

cür qəbul ediləcək tərzdə deyil: "Rusiya diktatoru Ukraynadan tək cəzə tələb etmir. Bununla yanaşı, düşmən bildiyi bir ölkəyə ordusunu tamamilə təsirsiz hala gətirməyi, rus dilini dövlət dili elan etməyi, onun icazə vermədiyi beynəlxalq təşkilatlara üzv olmamağı, milli düşüncəli vətənpərvərlərin hakimiyyətə gəlməsinə imkan verməməyi, bir sözlə, tamamilə Rusiyanın kuklasına çevrilməyi şərt qoşur. İstənilən dövlət bu şərtləri qəbul etməz, bacardığı qədər müqavimət göstərər. Ukrayna da məhz bunu edir. Trampa daha hansı "kozır" lazımdır, anlamıram".

Müəssisimizin sözlərinə görə, Ukraynanın qarşısına qoyulan bu şərtlərin qəbul olunmayacağına Putin də, Tramp da bilir: "Buna baxmayaraq, Zelenskidən ciddi şəkildə bunu tələb edirlər. Görünən budur ki, onların ikisi də müharibənin bitməsinə istəmir. Putin strateji səhvə yol verərək girdiyi bu savaştan əliboş qayıtmaq istəmir. Odur ki, tam və qəti qələbə xəyalları qurur. Bilir ki, tam hədəflərinə çatmayan müharibənin qurbanları ondan hesabat istəyəcək. Putin isə bu hesabatı vermək iqtidarında deyil. Trampa gəlincə, Ukrayna savaşının uzanmasının əsli ABŞ-ın və öz komandasının xeyrinə olacağını düşünür. Əvvəla, bu müharibə davam etdikcə, Avropa ölkələri ABŞ-dən daha çox asılı vəziyyətə düşür. Çünki bu zamanadək onun himayəsinə sığındığından öz hərbi qüdrətini arzulanan həddə getirə bilməyən Avropa ölkələri faktiki olaraq Rusiya ilə qarşılaşmağa hazır vəziyyətdə deyil. Hələ də ABŞ-nin təhlükəsizlik qəti təminatından çıxmağa cəsarət etmir. Bununla belə, Ukraynanı da əldən buraxmaq istəmir. Ukraynadan sonra sıranın özünə gələcəyini anlayır".

H.Oğuz hesab edir ki, digər tərəfdən, Ukrayna savaşının davam etməsi ABŞ-nin silah sənayesinə də böyük qazanclar gətirir: "Ukrayna savaşına qədər ÜDM-nin cəmi 1%-ni hərbi xərcləyən Avropa ölkələri indi onun 5%-ni silahlanmaya ayırıb. Üstəlik, bir də ABŞ-dən alıb Ukraynaya verəcək silahlar var. Üst-üstə toplayanda bu, ildə 1 trilyon dollardan çox vəsaitin Avropa ölkələrindən ABŞ-nin silah sənayesi şirkətlərinin cibinə axması deməkdir. Məhz bu səbəbdən

İsmayıl Bəqai

Tehrandan Bakı və İrəvana növbəti mesaj

"Biz Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazişini dəstəkləyirik".

APA xəbər verir ki, bu barədə İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü İsmayıl Bəqai avqustun 18-də mətbuat konfransında bildirib. Onun sözlərinə görə, İran Cənubi Qafqazda davamlı təhlükəsizlik və sabitliyə yol açacaq sülh sazişinin ratifikasiyasını dəstəkləyir:

"Azərbaycan və Ermənistan tərəfindən bəyanatın imzalanması iki ölkənin suveren qərarı idi. Biz keçmişdə olduğu kimi, iki ölkə arasında Cənubi Qafqazda davamlı təhlükəsizlik və sabitliyə yol açacaq sülh sazişinin ratifikasiyasını dəstəkləyirik".

Bəqai vurğulayıb ki, region ölkələri arasında kommunikasiya marşrutlarının yaradılması heç bir geosiyasi dəyişiklik olmadan həyata keçirilməlidir: "Biz region ölkələri arasında kommunikasiya marşrutlarının yaradılması ilə razılaşsaq və dəstəkləsək də hesab edirik ki, bu cür marşrutlar beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərin qorunub saxlanılması və ölkələrin ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşılmaqla və heç bir geosiyasi dəyişiklik olmadan həyata keçirilməlidir".

İran XİN rəsmisi qeyd edib ki, xarici qüvvələrin bölgədə mövcudluğu faydalı hesab edilmir və bu barədə narahatlıq ifadə olunub: "Xarici qüvvələrin mövcudluğunu faydalı hesab etmirik və narahatlığımızı bildirdik. Bizə əmin ediblər ki, bölgəyə heç bir formada hərbi qüvvələr yerləşdirilməyəcək. Sülh sazişinin mühüm müddəalarından biri də iki ölkənin ümumi sərhədləri boyunca heç bir üçüncü tərəfin hərbi qüvvələrinin yerləşdirilməsinin vurğulanmasıdır. Ona görə də biz bu məsələdən narahatlıq və hadisələrin gedişatını diqqətlə izləyir, hər iki ölkə ilə sıx əlaqə saxlayırıq".

Makron: "Ukrayna ərazi güzəştlərinə gedə bilər"

"Ukrayna təhlükəsizlik zəmanətləri əldə etmək naminə bəzi əraziləri güzəştə gedə bilər". Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Fransa Prezidenti Emmanuel Makron deyib.

"Atəşkəs, müvəqqəti sülh və ya sülh sazişi çərçivəsində bir ölkə müəyyən əraziləri itirdiyini, onların dondurulduğunu qəbul edə bilər", - Makron qeyd edib.

Fransa Prezidenti əlavə edib ki, Kiyev bu əraziləri Rusiyanın suverenliyi altında olan ərazilər kimi tanımır, lakin onların döyüşlər nəticəsində itirildiyi faktını qəbul edir.

də ABŞ atəşkəsə gedilməsinə də qarşı çıxır. "Mütləq sülh" ideyasını dəstəkləyir. Çünki bu müharibəyə ara verilməsi Avropanın öz maliyyə gücü hesabına silah sənayesini qurmasına yol açar. İndiki müharibə şəraitində isə təcili təchizat məsələsi ortaya çıxır. Avropa ölkələrinin özünü gücləndirməyə zamanı qalmadığından əlindəki bütün vəsaiti istər-istəməz ABŞ-nin hərbi sənayesinə yedirmək məcburiyyəti yaranır".

Trampın rusiyə yönümlü siyasətinin postsovet ölkələrinə mümkün təsirinə görə

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Musavat"**

İxtisas seçimi ilə bağlı son tarix açıqlandı

Ali təhsil müəssisələrinə ixtisas seçimi davam edir. Dövlət İmtahan Mərkəzindən bildirilib ki, 72964 nəfər ərizəsini təsdiq edib. Belə ki, onlardan 20038 nəfər I qrup, 16023 nəfər II qrup, 20937 nəfər III qrup, 5525 nəfər IV qrup, 14101 nəfər isə V qrup üzrə ərizəsini təsdiqləyib.

Qeyd edək ki, ixtisas seçimi bütün ixtisas qrupları üzrə 2025-ci il avqustun 11-dən 19 avqust saat 23:59-dək internet vasitəsilə aparılır.

İxtisas seçmək hüququ olan abituriyent müsabiqə şərtini ödədiyi ixtisas qrupuna (qruplarına), o cümlədən altqrupuna (altqruplarına) aid olan 15-dək ixtisasın kodunu qeyd edə bilər.

İxtisas seçimi mərhələsində abituriyent qəbul olmaq istədiyi ixtisasların kodlarını "Abituriyentin elektron ixtisas seçimi ərizəsi" nə daxil edib təsdiq etməlidir. İmtahan verdiyi ixtisas qrupu (altqrupu) üzrə müsabiqə şərtini ödəyən abituriyent həmin qrup (altqrup) üzrə ixtisas seçmək hüququ əldə edir.

Abituriyent ixtisas seçərkən bu ixtisas üzrə dövlət sifarişi əsasında və ya ödənişli əsaslarla təhsil almaq istədiyini qeyd etməlidir. Hər hansı bir ixtisas üzrə həm dövlət sifarişi, həm də ödənişli əsaslarla olan yerlərin müsabiqəsində iştirak etmək istəyən abituriyent həmin ixtisasın kodunu ərizəyə iki dəfə daxil etməli və birinin qarşısında dövlət sifarişi əsasında, digərinin qarşısında isə ödənişli əsaslarla təhsil almaq istədiyini qeyd etməlidir. İxtisas kodlarını, onların sayını və ardıcılığını abituriyent özü müəyyənləşdirir. İxtisasların siyahısı "Abituriyent" jurnalının 4 sayılı buraxılışında verilib.

Dövlət hesabına ali təhsil almış abituriyentlər dövlət sifarişi üzrə ayrılmış yerləri seçə bilməzlər. Əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər, qüvvədə olan qanunvericilikdə və dövlətlərarası razılaşmalarda digər hallar nəzərdə tutulmayıbsa, dövlət sifarişi üzrə ayrılmış yerləri seçə bilməzlər.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Tibb Universitetində (ATU) təhsil haqları artırılıb. Belə ki, "Tibb" ixtisası üçün illik təhsil haqqı 6 500 AZN, "Stomatologiya" ixtisası üçün 6 000 AZN, "Əczaçılıq", "Fizioterapiya", "İctimai səhiyyə" və "Tibb bacısı" ixtisasları üçün isə 5 000 AZN müəyyən edilib. "Bu il bir çox universitetlərdə təhsil haqları artırılıb. Təhsil haqları artırılarkən əhalinin vəziyyəti nəzərə alınmalıdır".

Bunu Qaynarinfo-ya açıqlamasında **deputat Ceyhun Məmmədov** deyib. Deputat hesab edir ki, artım mütləq dövlətin qərarı ilə olmalıdır. "Dövlət bu qiymətləri tənzimləməli və tədrisin keyfiyyətinə uyğun olmalıdır. Əgər ölkədə minimum əməkhaqqı 400 manat civarındadırsa, bu məbləğdə xeyli maaş alan varsa, vətəndaşlar təhsil haqlarını hansı formada və necə ödəyəcəklər? Ona görə düşünürəm ki, bu kimi məsələlərə dövlətin ciddi nəzarəti olmalıdır və dövlət prosesə əl qoymalıdır".

Deputat bildirib ki, təhsil haqlarının bu qədər artırılması ciddi şəkildə araşdırılmalı məsələdir: "Hesab edirəm ki, bu məsələnin universitetlərin ixtiyarına buraxıl-

ması düzgün deyil. Universitetlər istədiyi vaxt qiyməti qaldırmalı deyillər. Anlayıram, universitetlərin özlərinin də xərcləri var. Amma bu formada qiymət artımı ona aparacaq ki, gənclər yerli universitetləri deyil, xarici universitetlərdə təhsil almağı seçəcəklər".

Ceyhun Məmmədov bu gün iki-üç tələbə oxudan ailələrdən də söz açıb: "2-3 uşağı təhsil alan ailələr var. Belə ailələrin il ərzində 6-7 min manat təhsil haqqı verməsi kifayət qədər çətin və mürəkkəbdir".

Bəs görəsən, gənclərin təhsil üçün xaricə üz tutduğu ərəfədə, ölkədə həkim qıtlığı mövcud olan situasiyada bu artım doğru addımdır?

Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın məsul katibi, fizika-riyaziyyat elmləri üzrə fəlsəfə doktoru İlqar Orucov mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə fikrini bölüşüb: "Ceyhun müəllimin fikirlərində böyük həqiqət var. Ümumiyyətlə,

turlar.

Məsələn, öz təcrübəmdən deyə bilərəm: oğlum Almaniyada təhsil alır və bu təhsil tamamilə pulsuzdur. Xarici vətəndaş olmasına baxmayaraq, Almaniya dövləti təhsili pulsuz təqdim edir. Bəzi ölkələrdə isə təh-

adlar qazanmış alimlərin potensialından nə dərəcədə istifadə olunur? Bəlkə yeni nəsil dərsləklər yazılıb, yaxud tərcümə olunub? Bu adımı dəstəkləyənlər dünyanın hər yerində tibb təhsilinin bahalı olmasını önə çəkirlər. Qardaş Türkiyədə yüksək

ratmır. Pasiyentlər klinikalarda Türkiyədə tibb təhsili görmüş həkimlər axtarırlar.

Başqa bir faktı deyim. Tibb Universitetində tam ştatda olan müəllimlərin sayı nə qədərdir? Məndə olan məlumata görə, xeyli müddət əvvəl tam ştatlar yarıya

Rektorlar təhsil haqlarını qaldırır, gənclər xaricə axışır - tanınmışlardan etiraz

Ali məktəblərdə illik ödənişlərin məbləğinin artırılması narazılıq doğurdu; deputat və ekspertlər dövlətin müdaxiləsinə çağırdı

bölgünərək xeyli sayda müəllim işə qəbul ediblər. Yeni məqsəd tamamilə başqa olub.

Yaxşı, fərz edək ki, tibb təhsili bahadır. Hüquq təhsili də bahadır? Hüquq təhsili ki, auditoriyalarda həyata keçirilir. 6500 manat da hüquq ixtisasının qiymətidir. Universitetlər gəlir mənbəyini yalnız tələbənin ödədiyi təhsil haqqında tapıblar. Rektorlar gözlərini açıb dünya təcrübəsi ilə tanış olmalı və yeni gəlir mənbələri axtarmalıdırlar.

Doktorantura təhsili də bahalaşmış. Təhsil haqqı 2000 manat artırılaraq 4000 manata çatdırılıb. Bu da elmlə məşğul olmaq istəyənlər üçün "şad" xəbər".

Dünya təcrübəsinə nəzər saldıqda görürük ki, bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə ali təhsil ya tamamilə ödənişsizdir, ya da dövlətin ciddi maliyyə dəstəyi ilə təmin olunur. Məsələn, Almaniya-da dövlət universitetlərində təhsil yerli və xarici tələbələr üçün pulsuzdur. Tələbələr yalnız simvolik məbləğdə inzibati rüsum ödəyirlər. Bununla yanaşı, müxtəlif sosial təqaüdlər və yaşayış yardımları da mövcuddur ki, bu da təhsilin daha əlçatan olmasını təmin edir. Nəvəçdə də vəziyyət oxşardır - bütün tələbələr, o cümlədən əcnəbilər üçün ali təhsil pulsuzdur. Hökumət təhsilə tam subsidiya ayırır və tələbələrə yaşayış üçün dəstək göstərilir. Fransa dövlət universitetlərində təhsil haqları olduqca aşağıdır - illik təxminən 200-500 avro təşkil edir. Sosial rifah sistemi çərçivəsində təqaüdlər və yardım mexanizmləri geniş şəkildə tətbiq olunur".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Məşavət"

dövlət universitetlərində pulu təhsilin tamamilə əleyhinəyəm. Dövlət universitetləri publik hüquqi şəxs olaraq yalnız ödənişsiz təhsil verməlidir. Dünyada bu istiqamətdə müxtəlif təcrübələr mövcuddur. Əgər konkret olaraq tibb təhsilindən söhbət gedirsə, bu sahə dünyada bahalı təhsil sahəsi hesab olunur. Amma elə ölkələr var ki, orada tələbələrə müxtəlif təqaüdlər təqdim edilir. Universitetlərin özlərinin də təqaüd proqramları mövcuddur. Həmin təqaüdlər hesabına tələbələr müəyyən güzəştlər əldə edərək təhsil ala bilərlər.

Təbii ki, anlayıram ki, dövlət sifarişli yerlərin sayı xeyli artırılıb - bu rəqəm təxminən 50 faiz təşkil edir. Hazırda bu göstəricinin 65 faizə çatdırılması nəzərdə tutulur. Əks arqumentlərdən biri odur ki, dövlət sifarişi ilə təhsil alan tələbələrin sayı kifayət qədərdir və yüksək bal toplayanlar pulsuz təhsil imkanı əldə edə bilərlər. Amma təhsil haqlarının artırılması bir çox ailələr üçün ali təhsilin əlçatan olmamasına səbəb olur. Bu halda tələbələrımız xarici ölkələrin ali təhsil müəssisələrinə üz tu-

silə birbaşa biznes kimi yanaşılır. Məncə, təhsil biznes ola bilməz. Biz bu yanaşmanı yalnız əcnəbi ölkələr üçün tətbiq edə bilərik. Amma ölkə daxilində təhsilə biznes kimi yanaşmaq tamamilə yanlışdır. Yaxşı oxuyan tələbələr üçün təqaüdlər təsis olunmalıdır. Aztəminatlı ailələrə, çoxuşaqlı ailələrə və bir ailədə bir neçə tələbə təhsil alırsa, onlara fərqli yanaşma göstərilməli, güzəştlər tətbiq olunmalı, xüsusi proqramlar həyata keçirilməlidir. 5000-6000 manat çox sayda azərbaycanlı ailə üçün böyük rəqəmdir".

Təhsil eksperti Etibar Əliyevin də mövzu ilə bağlı fikirləri diqqət çəkir: "Azərbaycan Tibb Universitetində (ATU) təhsil haqları artırılıb. Məlumata əsasən, təhsil haqları tibb ixtisası üçün 6 500 AZN, stomatologiya ixtisası üçün 6 000 AZN, əczaçılıq, fizioterapiya, ictimai səhiyyə və tibb bacısı ixtisasları üçün isə 5 000 AZN olaraq dəyişdirilib.

Səbəbi izah olunmur. Bəlkə universitetə fiziologiya və tibb üzrə Nobel mükafatçıları gətirilib? Xarici ölkələrdə zəhmətləri hesabına yüksək elmi dərəcə və elmi

tibb təhsili verən ali məktəblərin təhsil haqqı ATU-da müəyyənləşdirilən təhsil haqqından azı 10 dəfə ucuzdur. Bu universitetin uğurları haradadır? Kardioloqların tam əksəriyyəti, uroloqlar və qastroentereoloqların əksəriyyəti ya Türkiyədə, ya da Rusiyada təhsil almış həkimlərdir. COVID-19 bütün ölkələrin səhiyyə sistemini imtahan edərkən gördük ki, ölkədə infeksiya xəstəlikləri barmaqla sayılacaq qədərdir. Bütün digər universitetlərdə də təhsil haqlarının abiturientlərin ixtisas seçimi ərəfəsində yüksəldilməsi kasıb təbəqə üçün çox ağırdır.

Dövlət tibb mütəxəssislərinin hazırlığı üçün lazım olanı edir. Məsələn, dövlət babanın qurduğu Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə və Tədris Terapevtik Klinikası modern baxımdan yüksək tələblərə cavab verir. Gömrük Hospitalı da həmçinin. Həmin klinikalar yüksək gəlir də əldə edir. Tələbələrə dövlətin qurduğu klinikalarda tədris prosesini həyata keçirir. Klinikalarda aparılan tədris prosesi də təhsil haqlarının fantastik yüksəldilməsinə zəmin ya-

Ermənistanda Azərbaycanın tarix dərsliklərinə dəyişiklik edilməsi çağırışları eşidilir. Məsələn, ekspert Tatevik Ayrapetyan yazıb ki, ümumtəhsil məktəbləri üçün Azərbaycan dərsliklərinə dəyişiklik tələb edilməlidir.

dünyaya bellidir ki, Ermənistan adlı dövlət Cənubi Qafqazda Rusiyanın təşəbbüsü ilə, Azərbaycan torpaqlarında yaradılıb. Ermənilərin Cənubi Qafqaza köçü isə 1828-ci ildə İranla Rusiya arasında bağlanan Türkmənçay sülh müqaviləsindən sonra başlayıb. Bunu bildiyimiz halda, Vaşinqton razılaşmasından sonra tarix dərsliklərinə dəyişiklik

dən belə bir iddianın səsləndirilməsi ilə demək istəyirlər ki, əgər biz dərs kitablarını dəyişdiririksə, o zaman Azərbaycan da bunu etsin. Vaşinqton bəyannaməsində belə addımın atılması tərəflərin öhdəliyi kimi göstərilir. Bu isə yenə də bir erməni bicliyidir - fürsətdən istifadə etmək cəhdidir".

Onun sözlərinə görə, Ermənistan dərs kitabla-

gin Njde, Soğomon Teyliryan, Monte Melkonyan erməni millətinin qəhrəmanları hesab olunur. Ermənicedə dərs kitablarında Njdedən bəhs edilən hissədə onun faşizmi təbliğ edən, bununla öyünən fikri verilir:

"Faşizmin varlığı, hitle-rizm haqqında bir bilgi yoxkən bu ideologiyayı 1919-da Sü-nik dağlarında bizim David

Avropada "Qarabağ" gecəsi - qrupun bir addımlığında

Bu gün Azərbaycan futbolu üçün tarixi gündür. "Qarabağ" klubu UEFA Çempionlar Liqasının pley-off mərhələsində qrupların qapısını döymək üçün ilk oyuna çıxacaq.

Avropanın bir nömrəli klub turnirində rəqib Macarıstan çempionu "Ferensvaros"dur. İlk oyun avqustun 19-da Budapeştdə, cavab qarşılaşması avqustun 27-də Bakıda olacaq.

Məlum olduğu kimi, "Qarabağ" "Ferensvaros"la artıq bir dəfə Çempionlar Liqasının 3-cü təsnifat mərhələsində üz-üzə gəlib. 2022-ci ildə Qurban Qurbanovun komandası evdə 1:1 hesabı ilə heç-heçə etdiyi "yaşıl qartallara" Macarıstanda 3:1 hesabı ilə qalib gələrək pley-off-a yüksəlib.

Növbəti duelə komandaların ciddi hazırlaşdığı şübhə doğurmur. Çünki hər iki komanda PSJ, "Barselona", "Real", "Liverpul", "Bavariya" kimi nəhəng adların yer aldığı, böyük gəlirlərin olacağı Çempionlar Liqasının Liqa mərhələsinə can atır.

Qeyd edək ki, əfsanəvi məşqçi Qurban Qurbanov indiyə qədər 3 dəfə Çempionlar Liqasının qruplarına düşmək üçün futbolçuları ilə meydana çıxıb. Amma yalnız bir dəfə bu uğura nail olaraq, Azərbaycan futbolu tarixində ən böyük şanlı tarixə imza atıb. O da düz 8 il öncə Danimarkanın ən güclü klubu sayılan "Kopenhagen"-i sıradan çıxarmaqla. Daha sonra komanda 2 dəfə (2022 və 2024-cü illərdə) ÇL-də əsas mərhələyə düşməyə yaxın olsa da, müvafiq olaraq "Viktoriya" (Çexiya) və "Dinamo"ya (Zaqreb, Xorvatiya) uduzaraq pley-off-da mübarizəni dayandırıb.

Görək bu dəfə necə olacaq?

"Ferensvaros" həm də 3 il öncəki məğlubiyyətin əvəzini çıxmaq üçün qisas hissi ilə meydana çıxacaq. "Qarabağ" oyunçuları isə klub və ölkə futbolu adına növbəti uğuru təmin etmək üçün Qurban Qurbanov soyuqluğu, təmkini və səbri ilə tarix yazmağa çalışacaqlar...

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, "Ferensvaros"la matç heç də asan olmayacaq: "Rəqib güclüdür. Şübhəsiz, "Şelburn"-dan da, "Şkendiya"-dan da yaxşıdılar, dinamikdilər, hücumda çox təhlükəlidirlər. Standart vəziyyətlər və hava toplanı zamanı çox yaxşı oynayırlar, şans qaçırmırlar. Diqqətli olmalıyıq. Çox diqqətli. Amma hər şey bu qədər qaranlıq da deyil. "Ferensvaros" irəli xətdə yaxşı olsa da, müdafiədə ciddi boşluqlar verir. Xüsusilə cinah oyunçularını hücumda aludə olduqları üçün 3-lü müdafiənin kənarları problemlərlə üzləşir. Zubir və Andrade yaxşı oynamaqla "Qarabağ"ı üst tura daşıya bilər. Kadinin oyunu da hələdici olacaq. Onun zonasında çətinlik yaşayan meydan sahibləri bundan xəbərdardılar və tədbir görəcəklər. Ancaq yenə də Borgese inanmaq lazımdır.

Bu cütdə həm də məşqçilərin maraqlı dueli olacaq. Robbi Kin istəklili və çılğın olsa da, Qurban Qurbanov ondan dəfələrlə təcrübəli, təmkimli və bacarıqlıdır. Hoca ötən illərdə yığdığı təcrübə hesabına rəqibini üstələyə bilər. Əminəm ki, üstələyəcək də. "Ferensvaros" yaxşı komandadır. Amma biz də yaxşıyıq, hətta onlardan daha yaxşıyıq. Biz onlardan ehtiyatlandığımız kimi, eynisini də onlar edirlər. Əminəm ki, bizdən çəkinirlər. Oynamaq, sona qədər mübarizə aparmaq lazımdır. Belə olan halda, nəticə xeyrimizə olacaq".

□ Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Azərbaycandan absurd tələb: tarix dərsliyini dəyişməliyik?

Qafar Çaxmaqlı: "Erməni dərs kitabları kökündən dəyişməlidir, çünki..."

Onun sözlərinə görə, məsələn, Azərbaycanın 5-ci sinif dərsliyində yazılıb: "Ermənistan SSR tarixi Azərbaycan torpaqlarının qərb hissəsində yaradılmışdır. Sonralar Moskva rəhbərliyi Azərbaycan SSR-yə məxsus torpaqların bir hissəsini, o cümlədən Şəhur-Dərələyəz və Qərbi Zəngəzuru Ermənistan SSR-yə verdi. Nəticədə Azərbaycan Naxçıvandan ayrıldı. Ata-baba yurdlarından zorla qovulan soydaşlarımız sonradan "Qərbi Azərbaycan" icmasını yaratdılar. Bu icma Qərbi Azərbaycanda tarixi irsimizin qorunub saxlanması, köçkün əhalinin hüquqlarını beynəlxalq təşkilatlarda müdafiə edir. Onlar öz vətənlərinə qayıtmaq üçün mübarizəni davam etdirirlər".

Bu, Azərbaycanda bütöv bir nəslin yetişdirildiyi Ermənistan Respublikasına qarşı dövlət təbliğat proqramı deyilsə, nədir? Yeri gəlmişkən, qeyd edim ki, 2020-ci ildən dərsliklər dəyişdirilib, bununla bağlı mən bir daha öz araşdırmalarımı paylaşacağam", - Ayrapetyan yazıb.

Bu kimi çağırışlar nədən xəbər verir? Ermənistanın yaranma tarixinin şahidi olan ele insanlar var ki, hələ dünyasını dəyişməyib. Biz Ermənistanın xoşuna gəlsin deyə tariximizi təhrif etməliyikmi? Bütün

etməliyikmi?

Mövzu ilə bağlı **Erməni Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri, ermənişünas alim Qafar Çaxmaqlı** "Yeni Müsavat"a danışdı. Qafar Çaxmaqlı qeyd edib ki, Tatevik Hayrapetyan kimi şəxslər illərdir Azərbaycan həqiqətlərini təhrif etməklə məşğuldur və bu işdə ucuz təbliğat üsullarından istifadə edirlər: "Tatevik Hayrapetyan üzdenirə azərbaycanşünaslardan biridir və yazılarında, çıxışlarında erməni cəmiyyətinə Azərbaycan gerçəkliklərini təhrif etməklə məşğuldur. Həm də bu işi görərək belə ucuz üsullardan istifadə edir. O, tək deyil. Azərbaycan dərs kitablarında tarixi gerçəklikləri dəyişdirmək fikrini təlqin edərkən, belə demək mümkündürsə, qabaqdan gəlmişlik edir.

Əslində hələ Vaşinqton bəyannaməsi yayılmamışdan öncə erməni dərs kitablarında dəyişiklik məsələsi Ermənistanın özündə xeyli müzakirə edilmişdi. Hətta bu müzakirələrə Paşinyanın özü də qoşulmuşdu. Erməni irqçi düşüncəsinin bu kitablarda yer alması faktı danılmaz gerçəkdir və Ermənistanda bu proses artıq başlanmaqdadır. Ermənistan Təhsil Nazirliyinə 2024-cü ildə hökumətin bu yöndə təlimatı verilib. İndi Ermənistanda Tatevkin dilin-

rında saxta tarix təqdim olunmaqla yanaşı, irqçi və şovinst ideologiya da aşılanır. Ermənistanda uşaqlar hələ məktəb partasından Azərbaycan və Türkiyəyə nifrət ruhunda böyüdürlür: "Onların dilə gətirdiyi dərs kitablarında Ermənistan dövlətinin Azərbaycan torpaqlarında yaradılması faktı, 1920-ci ildə Qərbi Zəngəzurun, Şəhur-Dərələyəzin, Göyçə ətrafı kəndlərin Ermənistan SSR-ə verilməsi hansı yanlışlıqdır? Bəli, 1918-ci ildə elan olunan Ermənistan dövləti Azərbaycan torpaqlarında yaradılıb. O zaman bu respublikanın ərazisi 9 min kvadrat kilometr idi. Bəs necə oldu ki, Ermənistanın ərazisi 29 min 743 kvadrat kilometrə çatdı? Biz uşaqlarımıza bunları izah etməməliyikmi? Qərbi Azərbaycanla bağlı qurumun dərs kitablarında öyrədilməsində nə qəbahət var? Amma Ermənistan dərs kitablarında Azərbaycan, Türkiyəyə qarşı ərazi iddiaları yer alır, bizə nifrət aşılanır.

Bu məsələlərlə bağlı mən yazdığım məqalələr var. Erməni dərs kitablarında faşizm təbliğ olunur, terrorçular qəhrəman kimi təqdim edilir. Xüsusilə tarix dərs kitablarında Andranik Ozanyan, Gare-

Bek qisasçıları ayaqda tuturdular".

Həmin dövrdə və daha sonrakı illərdə Njde daşnaklar tərəfindən nəşr olunan "Hayastan" (Plovdiv), "Araks" (Sofiya), "Azatamart" (Paris) kimi müxtəlif jurnal və qəzetlərdə aktiv rol almışdı. Bütün yazılarının tək hədəfi türklər və Türkiyə, Azərbaycan idi. Tək məqsədi də xarici ölkələrə dağılmış ermənilərdə türklərə qarşı genetik bir nifrət meydana getirmək idi. 1919-cu ilə aid ermənicedə sənədlərdə bütün bunlar öz əksini tapıb - Azərbaycan və Türkiyəyə, ümumilikdə millətimize genetik nifrət!

9-cu siniflər üçün "Erməni tarixi" kitabında ("Erməni tarixi. Yeni dövr. 2-ci hissə. Dərs kitabı. 9-cu siniflər üçün. İrəvan, Marmar, 2019, s.96) Njde belə təqdim olunur: "Kimlər üçünsə 'hərbi canı', bizim üçün isə Ermənistanın xilaskandır Garegin Njde."

Kitabın başqa bir yerində isə Njdenin bu fikirləri çatdırılır: "Kim Türkiyə ilə bərabərdirsə, o mənim millətimin və bizim tarixi ərazilərimizə sahib olma haqqımızın düşmənidir... Elə bir düşmən ki, onu heç Allah belə mənimlə barışdırı bilməz. Budur mənim siyasi davranış tərzim..."

Dərs kitablarında belə irqçi düşüncələr olduqca çoxdur. Hələ mən çap edilən kitabları, bəzi erməni yazıçıları demirəm ki, onlar da düşmənçiliyi təbliğ edirlər. Erməni dərs kitabları kökündən dəyişməlidir. Bunu edəcəklərimmi? Tatevik kimi "azərbaycanşünasların" bizə hücumlarının arxasında belli mətləb dayanır: onları dəyişdirmək, faşist ideologiyadan imtina etməmək üçün bəhanələr axtarmaq... Tanış erməni üsuludur".

□ Xəlida GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Altı ayda 63 üçəm doğulub

Ölkə əhalisinin sayı ilin əvvəlindən 16833 nəfər və ya 0,2 faiz artaraq 2025-ci il iyul ayının 1-i vəziyyətinə 1024172 nəfərə çatıb.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatında bildirilib.

Əhalinin 54,4 faizini şəhər, 45,6 faizini kənd sakinləri, 49,8 faizini kişilər, 50,2 faizini isə qadınlar təşkil edir.

Cari ilin ilk altı ayı ərzində Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələri tərəfindən 45616 doğulan körpə qeydə alınıb və ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər 1000 nəfərinə bu göstərici azalaraq 10,2-dən 9,7-yə düşüb. Doğulan körpələr arasında oğlan uşaqlarının xüsusi çəkisi 53,3 faiz, qız uşaqlarının xüsusi çəkisi isə 46,7 faiz olub. Doğulan körpələrdən 1510-u əkiz, 63-ü isə üçəm olub.

Bu ilin yanvar-iyun aylarında ölkədə 29400 ölüm halı qeydə alınıb və 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər 1000 nəfərinə bu göstərici azalaraq 5,9-dan 5,8-ə düşüb.

2025-ci ilin birinci yarısında Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələri tərəfindən 24815 nikah və 10350 boşanma halları qeydə alınıb və ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər 1000 nəfərinə nikahların sayı 4,4-dən 4,9-a qədər artıb, boşanmaların sayı isə 2,1-dən 2,0-a düşüb.

2025-ci ilin yanvar-iyun ayları ərzində Daxili İşlər Nazirliyi və Dövlət Miqrasiya Xidmətinin müvafiq qurumları tərəfindən daimi yaşamaq üçün Azərbaycana 1709 nəfər gələn, Azərbaycandan isə 1092 nəfər gedən qeydə alınıb, ölkə üzrə miqrasiya saldosu müsbət 617 nəfər təşkil edib.

Ən çox körpə ölümləri olan rayonlar - siyahı

Ötən il Azərbaycanda 1 420 uşaq 1 yaşına çatmadan ölüb.

Yeniavaz.com açıqlanan rəsmi məlumatlara istinadən xəbər verir ki, ölən uşaqların 804-ü oğlan, 616-sı qız olub.

Qeyd edək ki, hər 1000 nəfər diri doğulan uşaq üzrə 1 yaşına çatmadan ölənlərin göstəricisi 13,9 olub. Bu göstərici oğlanlarda 14,8, qızlarda isə 12,8 olub.

Onu da bildirək ki, Azərbaycanda ən yüksək körpə ölümü Şamaxı rayonunda qeydə alınıb. Şamaxıda hər 1000 nəfər diri doğulan uşaq üzrə 1 yaşına çatmadan ölənlərin göstəricisi 30,7 olub.

Azərbaycanda 1 yaşadək uşaqlar arasında ölüm göstəricisinin yüksək olduğu 10 rayon aşağıdakılardır:

- Şamaxı - 30,7 (42 uşaq);
- Şuşa - 28,8 (8 uşaq);
- Xankəndi - 27,8 (1 uşaq);
- Daşkəsən - 24,9 (10 uşaq);
- Ağcabədi - 23 (36 uşaq);
- Quba - 20,6 (43 uşaq);
- Sumqayıt - 20,2 (55 uşaq);
- İmişli - 20 (29 uşaq);
- Ucar - 19,9 (20 uşaq);
- Ağsu - 19,2 (18 uşaq).

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, son illər Azərbaycan-da qan dövranı xəstəliklərindən tutmuş, təbəffüs orqanlarının patologiyalarına qədər əksər xəstəlik qruplarında artım müşahidə olunur. Onkoloji (şiş) xəstəliklərə tutulma hallarının sayında artım xüsusilə nəzərə çarpır.

çox aşağıdır, qiymət isə yüksəkdir. Bu dərmanların çoxu xəstəliklərə heç təsir etmir. Hətta bir çox hallarda əks-təsirlər o qədər güclüdür ki, müalicə olunmaq əvəzinə digər orqanlarda daha böyük problemlər yaranır. Bu isə böyük bir təhlükədən xəbər verir. Səhiyyə qurumları buna görə ciddi qınaq obyektinə çevrilməlidir.

Daha sonra, qida vasitə-

də deyil, marqarin yağındadır. Marqarin demək olar ki, texniki yağa oxşayır və insan orqanizmi üçün deyil - əsl zəhərdir. İnsanlar ondan istifadə edir, çoxu isə bilməyərək. Bəzi hallarda hətta üstünə "kərə yağı" da yazırlar. Tərkibində nə qədər kərə yağı var, bilinmir. Bu böyük və dəhşətli bir şəbəkədir. Onlar yalnız pul qazanmaq fikri ilə yaşa-

əhaliyə təqdim olunur, kim istəyir içir. Hamı əmindir ki, su tam təmiz mənbədən gəlir.

Bizdə isə məlum deyil, hansı mənbədən gəlir. Üstünə yazırlar ki, filan bulağın suyudur, amma dəfələrlə aşkar olunub ki, bu, yalan məlumatdır. İnsanlara yalan etikətlərlə doldurulmuş sular satılır".

Qeyd edək ki, Ümum-

SOS! Ölkədə şiş xəstəlikləri artır - onkoloqdan tövsiyə

Xərçəng xəstələri üçün carpayıların sayının çoxaldılması təsadüfi deyil - həkim səbəbləri açıqladı

"Belə ki, yenitörəmələr qrupu üzrə göstərici 2010-cu ildəki 8979-dan 2025-ci ildə 20302-yə yüksəlib. Bu baxımdan, ölkədə onkoloji xəstələrin müalicəsi üçün ixtisaslaşdırılmış carpayıların sayının artırılması təsadüfi deyil", - məlumatda qeyd olunur.

Bəs səbəb(lər) nədir? Qida faktoru şişlərin yaranmasında nə dərəcədə mühüm rol oynayır? İnsanlar daha çox nələrə diqqət etməlidir? Ən həssas yaş qrupu, əhali təbəqəsi hansıdır? Eyni artım tendensiyası dünya üzrə də qeydə alınıbmı?

Fitoteropevt Fuad Mahmudov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Bizdə bu sahədə işlərə çox reaksiya verilmir. Demək olar ki, ölkəmizdə heç bir xəstəlik axıra qədər müalicə olunmur. Dünyada da belə hallar mövcuddur, amma bizim ölkədə xüsusilə qabarıqdır, ona görə də xəstəliklər günü-gündən çoxalır. Ard-arda yeni kimyəvi dərmanlar, preparatlar çıxır, satışa buraxılır və apteklərə göndərilir. Amma bu o demək deyil ki, həmin dərmanların keyfiyyəti də yaxşıdır. Çox hallarda keyfiyyət

lərimizdən danışa. Günü-günə görürük ki, onların keyfiyyəti aşağı düşür, çeşidləri isə artır. Müxtəlif şokoladlar, konfetlər, biskvitlər, tortlar... Bunların hazırlanmasında əslində kərə yağı, keyfiyyətli yağlar istifadə olunmalıdır. Amma bunların heç birinə kərə yağı vurulmur, əvəzinə marqarin işlədilir. Üstəlik, hər dəfə marqarinlər ziyanlı maddələrlə zənginləşdirilir. Nəticədə insanlar bundan əziyyət çəkir. İndi bütün dünyada palma yağını müzakirə edirik. Amma Afrikada, təqribən 1 milyard əhali olan ölkədə palma yağından istifadə edilir və oradakı insanlar sağlamdır. Onkoloji xəstəliklərin sayı çox aşağıdır. Hətta həyətlərində özləri palma yağı çıxarırlar, il boyu istifadə edirlər və heç biri bizim qədər xəstələnmir. Amma dünyada kampaniya aparılır ki, palma yağı zərərli. Marqarin isə kölgədə qalır. Bilərəkdən bu cür təbliğat aparılır ki, marqarin yağının nə dərəcə təhlükəli olması məsələsi diqqətdən uzaqda qalsın.

Cənubi Afrikada da milyonlarla insan palma yağından istifadə edir, amma onlar bizim qədər xəstə deyillər. Günah palma yağı-

yırlar, insanlar isə nəticədə məhv olurlar".

Həkim xəstəliyə səbəb olan digər məsələyə də toxunub: "İçdiyimiz su nə qədər keyfiyyətlidir? Marketlərdə suları bəla qiymətə satırlar üzərində də yazırlar ki, çox keyfiyyətlidir. Amma su niyə plastik qabda buraxılır? Plastik qab, ümumiyyətlə, axmaq bir ixtiradır. Keçmişdə, sovet dövründə hər şey şüşə qablarda idi və insanlar bunun fərqində idilər. Amma indi hər şey plastikdədir. Dünya səhiyyə təşkilatları deyir ki, insan gündə 2-3 litr su içməlidir. Normal insan niyə bu qədər su içməlidir ki?! Yayda içmək olar. Amma qışda ehtiyac yaranmadıqca bu qədər su içməyə nə ehtiyac var? Baxırsan, gənc oğlanlar, qızlar hərəsinin əlində plastik qab, kimə baxırsan su içir. Heç olmasa su təmiz qablarda, təmiz mənbələrdən götürülməlidir. Məsələn, İsveçrədə dağlıq ərazilər, gözəl bulaqlar və təmiz sular var. İsveçrə dünyanın ən təmiz sularına malik ölkələrdən biridir. Həmin bulaqlardan gələn su şəhərin müəyyən hissəsində müəyyən xətlə

dünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) və digər tədqiqatlar göstərir ki, xərçəng halları əsasən genetik yox, 95%-ə yaxın dərəcədə həyat tərzini və ətraf mühit faktorları nəticəsində baş verir. Bu faktorlar arasında qida 30-35%-lik risk payına sahibdir. Qlobal tədqiqatlar göstərir ki, 2019-cu ildə xərçəngdən ölüm və xəstəlik yükünün təxminən 6%-i diet riski faktorlarına bağlı olub.

Xərçəng riskini artıran qida amillərinə "Western" (Qərb) tipli pəhriz - qırmızı və emal edilmiş ət, şəkərli və yüksək yağlı məhsullar, eləcə də refined karbohidratlar daxildir. Xüsusilə kolorektal və prostat xərçəngi (kişilərdə), məmə xərçəngi (qadınlarda) üzrə risk artır. Emal edilmiş ət məhsulları (kolbasa, sosis və s.) ÜST tərəfindən insan üçün onkogogen olaraq qrup 1-də təsnif olunub. Meyvə və tərəvəz çatışmazlığı, az lifli qidalanma isə mədə-bağırsaq sisteminə xərçəng riskini yüksəldir.

Metabolik faktorlar da önəmli rol oynayır. Yüksək bədən çəkisi, insulinin rezistentliyi və qanda şəkərin qalxması xərçəng nəticələrinin sürətlə artmasına səbəb olur. Gənclərdə isə paketlərdə satılan market məhsulları, piylənmə və ətraf mühit toksinləri ciddi risk faktorlarıdır. Dünya miqyasında da onkoloji xəstəliklərin artımı davam edir. ÜST-nin proqnozuna görə, 2022-ci ildə 20 milyon yeni xərçəng faktı qeydə alınıb və bu rəqəmin 2050-ci ilədək 35 milyona çatacağı gözlənilir - yəni 75%-dən artıq artım. Artım daha çox yaşlı əhali, xərçəngə həssas aşağı gəlirli regionlar və metabolik xəstəliklərin artdığı yerlərdə müşahidə olunur.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

2025-ci ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanda 2292 ədəd və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 232 ədəd az (və ya 9,2% az) minik avtomobili istehsal olunub. Marja.az 2025-ci ilin yanvar-iyul ayında ölkənin iqtisadi və sosial inkişafının makroiqtisadi göstəricilərinə istinadən xəbər verir ki, traktorların istehsalı 12,2% azalaraq 309 dəfə, yük avtomobillərinin istehsalı 34,5% azalaraq 190 ədədə düşüb. Qeyd edək ki, Hacıqabul Sənaye Parkında və Neftçala Sənaye Məhəlləsində minik avtomobilləri istehsal olunur. Bu sənaye zonalarında “Chevrolet”, “Isuzu”, “VGV”, “UAZ”, “Lada”, “Khazar”, “JAC”, “Bestune” və s. markalı avtomobillər yığılır. Əslində bu, istehsal deyil, yığımdır. Çünki Azərbaycanda avtomobil istehsalı üçün detalların ən azı 25 faizi ölkədə istehsal olunmalıdır. Məhz onda avtomobil istehsalı sənayesinin yaradılması haqqında danışmaq mümkündür. Azərbaycanda isə tamamilə xaricdən gətirilmiş ehtiyat və müxtəlif hissələrinin yığılması prosesi baş verir. Azərbaycanda yığılan avtomobillərinin əsas müştərisi dövlət və hökumət orqanlarıdır. Ölkə ərazisində istehsal olunan minik avtomobillərinin satışı 2023-cü il mayın 1-dən 10 il müddətinə ƏDV-dən azad olunub.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda uzun illərdir avtomobil istehsalı ilə bağlı müzakirələr aparılır. Bir neçə müəssisə bu fəaliyyətlə məşğul olsa da, bəzi ekspertlər hələlik ciddi nəticə əldə edilmədiyini deyir. Ancaq istehsal edilən maşınların sayı artsa da, avtomobillərin keyfiyyətinə ciddi problemlər olduğu deyilir. Hazırda dünyada Çin avtomobil istehsalı üzrə ilk sıradadır.

Çin avtomobil istehsalçıları nı Azərbaycana dəvət edib

indiki yığım zavodlarında birgə avtomobil istehsal etmək mümkündürmü? Ümumiyyətlə, bu sahədə vəziyyəti dəyişmək üçün hansı addımlar atılmalıdır?

İqtisadçı-ekspert Günay Hüseynova “Yeni Müsavat”a deyib ki, makroiqtisadi göstəricilər nəzərə alındıqda tələbatın düşməsi gözlənilən idi: “Azərbaycanda uzun illərdir fəaliyyətsiz qalan iri sənaye müəssisələri, xüsusilə avtomobil zavodları ölkənin iqtisadi potensialından istifadənin zəifliyini göstərən nümunələrdən biridir. Halbuki bu sahənin yenidən canlandırılması həm daxili bazarın tələbatını ödəmək, həm də ixrac imkanlarını genişləndirmək baxımından ciddi əhəmiyyət daşıya bilər.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, avtomobil sənayesi yalnız istehsal sektoru deyil, bütövlükdə iqtisadiyyat üçün multiplikativ effektə malikdir. Bu sahə metallurgiya, plastik sənayesi, elektronika, kimya və logistika qədər onlarla əlavə sahəni inkişaf etdirir. Beləliklə, yeni istehsal müəssisəsinin işə salınması təkcə minlərlə iş yeri yaratmaqla kifayətlənmir, həm də digər sektorların döviyyəsinə artırır. Bu mənada Çin avtomobil istehsalçıları nı Azərbaycana cəlb etmək strateji baxımdan məntiqli seçim ola bilər. Birincisi, Çin bu gün dünya avtomobil bazarında ən sürətlə böyüyən və geniş ixrac imkanlarına malik ölkədir. Çin şirkətləri Avropa bazasına çıxış yolları axtarırlar və Azərbaycan həm coğrafi mövqeyi, həm də regional nəqliyyat dəhlizlərinin kəsişməsində yerləşməsi ilə onlar üçün optimal platforma rolunu oynaya bilər. İkincisi, daxili bazar imkanları nəzərə alınmalıdır. Azərbaycanda hər il on minlərlə avtomobil idxal olunur. Yeni ölkədə kifayət qədər stabil tələb mövcuddur. Əgər yerli isteh-

Azərbaycanda yığılan maşınların bazarı “ölüb”

Çin avtomobil istehsalçılarını dəvət edib birgə iş ortaya qoymaq fürsəti var - iqtisadçıdan təklif

sal keyfiyyət və qiymət balansını tuta bilsə, daxili bazanın böyük hissəsini idxaldan yerli istehsala yönəltmək mümkündür. Bu işə valyuta vəsaitlərinin xaricə axınının qarşısını alar. Üçüncüsü, istehsalın lokalizasiyası dövlətin iqtisadi siyasəti baxımından önəmlidir. Avtomobil zavodlarının fəaliyyətə başlaması regionlarda məşğulluğu artırır, yeni qalan zavodların Çindən investisiya cəlb olunmaqla dirçəldilməsi Azərbaycan üçün həm iqtisadi, həm də strateji üstünlüklər yarada bilər. Əsas məsələ bu imkanın dövlət və özəl sektor tərəfindən düzgün qiymətləndiril-

zarlarda yalnız montaj xətləri qurmaqla kifayətlənmir. Bu halda əlavə dəyər az olur. Ona görə də müqavilə və investisiya siyasəti ilə hazırlanmalıdır ki, Azərbaycanda istehsal olunan avtomobillərin müəyyən hissəsi ixracca yönəlsin, texnoloji komponentlərin istehsalı isə mümkün qədər yerli bazaya transfer olunsun. Nəticə etibarilə, boş qalan zavodların Çindən investisiya cəlb olunmaqla dirçəldilməsi Azərbaycan üçün həm iqtisadi, həm də strateji üstünlüklər yarada bilər. Əsas məsələ bu imkanın dövlət və özəl sektor tərəfindən düzgün qiymətləndiril-

məsi və effektiv sənaye siyasətinin həyata keçirilməsidir”.

İqtisadçı ekspert deyib ki, hazırda ölkədəki zavodların istehsal göstəriciləri əslində dövlət sifarişlərinin rəqəmləridir: “İnsanlar bu maşınları almaq istəmir. Keyfiyyəti zəif, qiyməti yüksək, yığılan modellər isə köhnədir. Belə olanda bazar təbii ki, “ölü” qalır. ƏDV-dən azadolma da çıxış yolu deyil. Çıxış yolu real istehsalın yaradılmasıdır. Bu gün Azərbaycan da yığılan avtomobillərə vətəndaşlar inanmır. Çünki servis şəbəkəsi zəifdir, ehtiyat hissələri tapılmaz, ən əsası isə keyfiyyət

zəmanəti yoxdur. İnsanlar köhnə modellərə niyə pul verirlər? Ona görə də bazarda hərəkət yoxdur”.

İqtisadçı deyib ki, Azərbaycanda illərlə anons edilən avtomobil sənayesi hələ də kağız üzərindədir: “Əslində Azərbaycanda istehsal olunan maşın yoxdur. Sadəcə, yığılan modellər var. Onların da əsas müştərisi dövlətin özüdür. Azərbaycan avtomobil bazarı hazırda ölü vəziyyətdədir və dirçəlməsi üçün köklü dəyişikliklər lazımdır. Azərbaycanda bu zavodların “dirilməsi” üçün Çin avtomobil sənayesinin cəlb olunması çıxış yolu ola bilər. Çin şirkətləri artıq elektrik avtomobilləri (EV) və hibrid texnologiyasında dünyada ön sıralardadır. Azərbaycana gəlmələri yerli zavodlara müasir texnologiya gətirə bilər. Çin markaları Avropa və yapon avtomobillərinə nisbətən daha ucuzdur. Bu, Azərbaycanın yerli bazarında və qonşu ölkələrə ixracda rəqabət üstünlüyü yarada bilər. Çin şirkətlərinin iştirakı zavodlara yeni kapital qoyuluşu minlərlə yeni iş yeri deməkdir. Azərbaycan həm MDB, həm də Yaxın Şərq bazarlarına körpü ola bilər. Çin üçün bu çox sərfəlidir”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Məktəbli gəlinlər - qanun sərtləşir, gerçək isə...

Mehriban Zeynalova: “Qızların qaçırılması köhnə stereotiplərin davamıdır, buna heç bir bəraət ola bilməz”

Xəbər verdiyimiz kimi, Bakıdan Lənkərana gedərək qız qaçırmış şəxslər hadisə yerində saxlanılıb. Məlumat görə, Bakının Binə qəsəbəsində yaşayan Nahid TikTok-da tanış olduğu Laləni (ad şərtidir) qaçırmış üçün Lənkərana gedib. İstintaqla müəyyən edilib ki, ona kömək etmək məqsədilə atası Mübariz də Lənkərana gedib.

Onlar 8-ci sinif şagirdi olan Laləni məktəbdən çıxan zaman maşına əyləşdirmək istəyiblər. Bunu gören kənd sakinləri müdaxilə edərək qızın valideynlərinə məlumat veriblər. Hadisə yerinə polis əməkdaşları gəlib. Qızın valideynləri övladlarını qaçırmış istəyən Nahid və Mübarizə hücum ediblər. Qızın atası Mübarizə yumruq zərbəsi vurub. Lalənin anası da Nahidə şillə vurub. Bu hadisəyə görə Lalənin valideynləri də məsuliyyətə cəlb edilib. 2011-ci il təvəllüdü qızı qaçırmışa cəhd edən ata və oğlu da ayrıca məsuliyyətə cəlb edilib.

Maraqlıdır, qanun sərtləşdirildi də, azyaşlı qızların evlənmək məqsədilə qaçırılma halları davam edir. Səbəb nədir? Daha hansı tədbirlər görülməlidir?

“Təmiz Dünya” Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin sədri Mehriban Zeynalova

“Yeni Müsavat”a bildirib ki, bu kimi hadisələrin kökündə cəmiyyətin hələ də tam aradan qaldırmadığı stereotiplər dayanır: “Əgər biz stereotiplərin qarşısını almasaq, problemlərin həllinə nail ola bilməyəcəyik. Hələ də bir çox insanlar belə düşünürlər: qadın əmlakdır, onun razılığı o qədər də əsas deyil, “səni alıram”, “qaçırdım” deməli, mənim oldum” kimi yanlış yanaşmalar mövcuddur. Bu tənəkkür dəyişməyincə, biz bu faciələrin qarşısını ala bilməyəcəyik. Görünür, həmin hadisədə oğlan və atası ilə güman ediblər ki, qızı qaçırdıqdan sonra qarşı tərəf ələcsiz qalacaq, nəticədə məcbur olub razılaşacaqlar. Hətta qızı zorla “mən öz xoşumla gəlmişəm” deməyə məcbur edəcəklər. Bu, cinayətin ört-basdır edilməsinə xidmət edən üsuldur”.

Onun fikrincə, bəzi valideynlər də yanlış olaraq öv-

ladlarının məcburi münasibətlərinə göz yumur, nəticədə oğlan cinayət məsuliyyətindən qismən azad edilir: “Xatırlayırsınızsa, bir müddət əvvəl elə bir hadisə olmuşdu ki, ana qızının hamilə qalması-na belə razılıq vermişdi. Bu addım, guya oğlanın cinayət məsuliyyətindən yayınmasına şərait yaratmaq üçün atılmışdı. Məhkəmə də qismən güzəştə gedərək, “uşaq dünyaya gəlir, artıq ailəlidir, ailə dağılmasın” arqumentini əsas götürmüşdü. Halbuki bu, ta-

mamilə yolverilməzdir. Belə hadisələrdə heç bir halda bəraət verilməməlidir. Əksinə, eyni cəza tədbirləri tətbiq olunmalıdır. Çünki burada iki cinayət var: birincisi, qızın razılığı olmadan onun qaçırılması, ikincisi isə evliliyə məcbur edilməsi”.

M.Zeynalova vurğulayıb ki, həm dövlət, həm ictimai qurumlar, həm də valideynlər stereotiplərin kökündən aradan qaldırılması üçün maarifləndirici işləri gücləndirilməlidir.

Hüquqşünas Ramil Süleymanov isə qeyd edib ki, yetkinlik yaşına çatmayan şəxslərlə bağlı hadisələr birbaşa Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 144-cü maddəsi - adam oğurluğu maddəsi çərçivəsində qiymətləndirilir: “Əgər biz burada yetkinlik yaşına çatmayan şəxslərlə bağlı hadisəni nəzərə alsaq, Cinayət Məcəlləsinin 144.3-cü maddəsinə əsasən, yetkinlik yaşına çatmayan şəxslərlə qarşı törədildiyi üçün 10 ildən 15 ilədək azad-

lıqdan məhrumetmə cəzası tətbiq oluna bilər.

Lakin əgər burada hər hansı bir seksual xarakterli hərəkətdən söhbət gedirsə, Cinayət Məcəlləsinin 152-ci maddəsinə əsasən, 14 yaşına çatmış, lakin 16 yaşına çatmamış şəxsə qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin edilməsi və onunla cinsi əlaqədə olmaq 1 ildən 3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır”.

Hüquqşünas vurğulayıb ki, uşağın valideyni tərəfindən cinayət törədilmiş şəxsin zərər görməsi halında, bunun da hüquqi qiyməti olacaq: “Əgər bu məsələdə uşağın atası tərəfindən həmin şəxsə qarşı xəsarət yetirilibsə və bu icbari təhlükəli əməl hesab olunursa, vurulmuş xəsarət az ağır, ağır və ya yüngül dərəcəli bədən xəsarəti kimi qiymətləndiriləcək. Belə halda uşağın valideyninin əməlinə də hüquqi qiymət verəcək və qanunvericiliyə uyğun cəza tətbiq olunacaq.

Lakin istənilən halda qanunvericiliyin sərtləşdirilməsi fonunda bəzi insanlar cahillik edib qanunvericiliyi kobud şəkildə pozurlar. Bu baxımdan daha effektiv vasitələrdən istifadə etmək vacibdir və dövlət aparatının bununla bağlı düşünməsi zəruridir”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

MUSAVAT

Son səhifə

N 145 (8755) 19 avqust 2025

Britaniyada teleaparıcı miqrantlara edilən güzəştlərdən qəzəbləndi, studiyanı tərk etdi

Böyük Britaniyanın "GB News" telekanalının aparıcısı Mişel Dyuberri efirdə miqrantlar üçün nəzərdə tutulan güzəştlərin siyahısını oxuyub və studiyanı tərk edib.

Jurnalist Britaniya hökumətinin onlara verdiyi imtiyazların çoxluğundan qəzəblənib. Efirdə Dyuberri deyib ki, miqrantlar dövlətdən verilən qida və mənzildən əlavə, pulsuz olaraq dişlərini müalicə edə və oftalmoloqa müraciət edə bilərlər. Bundan əlavə, onun sözlərinə görə, qaçqınlar yemək bişirməyi və üzməyi ödənişsiz əsasda öyrənə bilərlər. "İnanılmazdır və bu, son deyil! Buraya gələndə pulsuz mobil telefon... Onların həyatı mənimkindən yaxşıdır. Mən gedirəm. Əlvida!", - deyərək aparıcı vurğulayıb və studiyanı tərk edib.

Şirniyyata olan həvəsin yeni səbəbi müəyyən edildi

Başqalarının şirniyyat yeməsinə baxmaq bu qidalara olan həvəsi artırır, bu da beynin dopamin sisteminin işi ilə bağlıdır. Baylor Tibb Kollecinin tədqiqatçıları belə nəticəyə gəliblər. Oxu.Az xəbər verir ki, tədqiqat "Nature Communications" jurnalında dərc olunub. Təcrübə zamanı alimlər siçanlara müxtəlif qidalar və şirniyyat veriblər. Elm adamları müşahidə ediblər ki, digər qidalardan fərqli olaraq, siçanlara şirniyyat verildikdə, birinin həvəsinə digərləri də aktiv şəkildə qidalanmağa başlayırlar. Heyvanlara dopamin reseptorlarını bloklayan dərmanlar verildikdə isə bu təsir itir. Tədqiqatçılar qeyd ediblər ki, müasir dünyada şirniyyatların cazibədar görüntüləri insanları hər yerdə - reklamlarda, sosial şəbəkələrdə və ekranlarda əhatə edir.

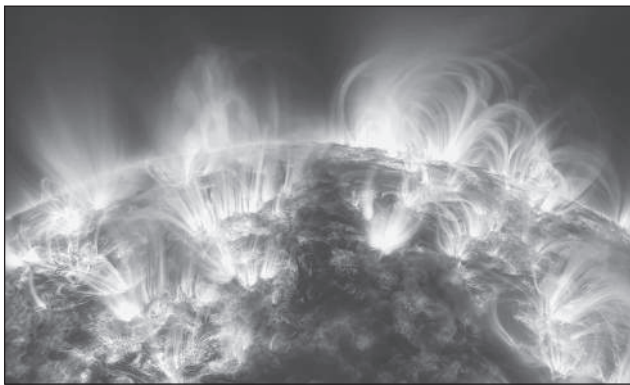
İsti içkiləri xoşlayanlara xəbərdarlıq

İsti içkilər boğaz xərçənginə səbəb olmur, lakin onların tez-tez istifadəsi qida borusu şişlərinin inkişaf ehtimalını artırır. Bunu "The Conversation" nəşrinə Qərbi Sidney Universitetinin gastroenteroloqu Vincent Ho deyib. Onun sözlərinə görə, bu vəziyyətdə isti içki qəbulunun tezliyi və qurtumun ölçüsü həlledicidir.

Mütəxəssisin fikrincə, dair kifayət qədər dəlil də isti içki istehlakı ilə mədə yoxdur. Eyni zamanda xərçəngi arasında əlaqəyə 2016-cı ildə Beynəlxalq

Günəşdəki ləkələr demək olar ki, tamamilə yoxa çıxıb

Günəşin Yer kürəsinə baxan tərəfindəki ləkələr kəskin surətdə azalıb. Bu barədə Rusiya Elmlər Akademiyasının Günəş-Yer Fizikası İnstitutu və Kosmik Tədqiqatlar İnstitutunun Günəş Astrofiziologiya Laboratoriyası məlumat yayıb. "Son günlərin ən diqqətçəkən xüsusiyyəti Günəşin Yerə baxan tərəfindəki ləkələrin demək olar ki, tamamilə yox olmasıdır. Görünür, eyni şey indi əks tərəfdə də baş verir", - deyərək məlumatda bildirilir.

Ləkələrin ölçüsü və sayı Günəşdə partlayışların aktivliyi ilə bağlı olduğundan avqustun 18-dək onların sayı azala bilər.

Eyni zamanda avqustun 19-dan etibarən Günəş atmosferinin yuxarı və aşağı təbəqələrində tac dəliyi səbəbindən daha çox tufan gözlənilir.

Xərçəng Araşdırmaları Agentliyi çox isti içkilərin qəbulunu - 65 °C-dən yuxarı - "insanlar üçün ehtimal ki, kanserogen" kimi təsnif edib.

Ho qeyd edib ki, bu qrupa həmçinin qapalı otaqlarda odun yandırılması nəticəsində yaranan emissiyalar və qırmızı ətin həddindən artıq qəbulu daxildir: "Alimlər həmçinin müəyyən ediblər ki, təkcə içkinin temperaturu deyil, həm də qurtumun ölçüsü vacibdir. 65°C temperaturda böyük bir qurtum qəhvə - təxminən 20 millilitr - yemək borusunda temperaturu 12°C artırır. Vaxt ötdükcə bu, hüceyrənin zədələnməsinə səbəb ola bilər".

ABŞ-də bir çox şəhərlərdən dəfələrlə böyük ranço satışa çıxarıldı

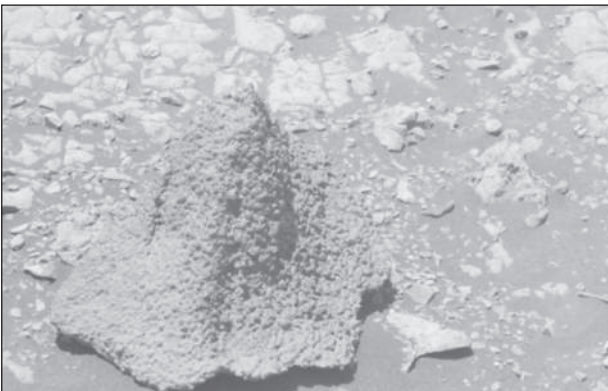
Ölçüsü bir çox dünya şəhərlərindən dəfələrlə böyük olan nəhəng ranço 79,5 milyon dollara satışa çıxarılıb. Bu barədə "NY Times" yazır. "Pathfinder Ranch" adlı mülk ABŞ-nin Vayominq ştatında Ferris və Pedro dağları arasındakı açıq çöldə 3706 kvadrat kilometrə çox ərazini əhatə edir. Bu, məsələn Ukraynanın paytaxtı Kiyevdən 4 dəfə böyük bir ərazidir. Burada böyük mal-qara ferması, ev və hətta kilsə də var. Rançonun ərazisindən çay da axır.

1870-ci illərə aid olan rançoda hazırda 3400-ə yaxın inək, 180 öküz və 130 minik atı olan 12 ferma var.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsinizsə, qaba yanmış kibrit qoyun.
- * Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.
- * Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.
- * Külqabının pis ilyənməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.
- * Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmasını istəmirsinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.
- * Saçlarınızı boyadarkən üzünü dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.
- * Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu tök-səniz pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürtün. Rəngini açacaq.
- * Mədənin bulanırsa, bir stəkan qəhvə için.

Marsda qərribə "dəbilqə" aşkarlandı

"Perseverance" roverinin kamerası tərəfindən çəkilmiş yeni görüntüdə qırmızı planetin səthində qeyri-adi bir daş parçası əks olunub. Daş 17-ci əsrin dəbilqəsini xatırladır. Rover bu şəkli "Mastcam-Z" kamerasından istifadə edərək çəkib. Şəkildən görünür ki, daşın üst hissəsi uçludur və kürəciklərlə örtülüb. Yer kürəsində belə strukturlar kimyəvi aşınma, mineralların çökməsi və hətta vulkanik proseslər nəticəsində yaranır. Alimlərin fikrincə, Marsın səthində tez-tez aşınmaya məruz qalmış piramidaşəkilli süxurlara rast gəlmək olar. Lakin bu qaya demək olar ki, tamamilə kürəciklərlə örtülüb. Elm adamları hesab edirlər ki, Marsda tapılan bəzi süxurlarda bu kürəciklər yeraltı suların çöküntü süxurlarından keçdiyi zaman əmələ gəlir.

Gecə yatarkən başlayan təhlükə - xəstəliyin ilk signalı ola bilər

Nevrologiya Mütəxəssisi Dos. Doktor Aylin Yaman narahat ayaq sindromunun Parkinson xəstəliyinin xəbərcisi ola biləcəyinə diqqət çəkib. Milli.Az xəbər verir ki, o, gecə saatlarında artan ayaq hərəkətlərinin və sancma hisslərinin yüngül qəbul edilməməsi lazım olduğunu bildirib:

"Bu sindrom təkcə Parkinson xəstəliyinin xəbərcisi olaraq deyil, həm də dəmir çatışmazlığı, xroniki böyrək çatışmazlığı və geniş yayılmış sinir zədələnməsi səbəbindən inkişaf edə bilər. Ancaq bu əlamət xüsusilə Parkinson riski olan şəxslərdə nəzərə alınmalıdır".

Dos. Prof. Dr. Ahmet Erdem Parkinson xəstəliyinin beyində dopamin ifraz edən hüceyrələrin degenerasiyası nəticəsində meydana gələn, hərəkət sistemi pozğunluqlarına səbəb olan xroniki nevroloji xəstəlik olduğunu ifadə edib. Dr. Yaman bu xəstəliyin adətən 60 yaşından sonra meydana gəldiyini, lakin daha gənc yaşlarda da görülməsinə ifadə edib.

Gənc yaşda Parkinson xəstəliyi xüsusilə genetik meyli olan şəxslərdə də müşahidə oluna bilər. Bu səbəbdən gənc yaşda narahat ayaq sindromu yaşayan şəxslərə qabaqcıl testlər tövsiyə oluna bilər. Xəstəlik müxtəlif dərmanlarla idarə oluna bilər, bəzi xəstələrdə isə beyin cərrahiyyəsinə cavab verməyən bəzi dərmanlarla müalicə edilə bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500